

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Studies

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zdravotně sociální fakulta
Katedra sociální práce

Bakalářská práce

Povědomí studentů Zdravotně sociální
fakulty Jihočeské univerzity
o dobrovolnictví v České republice
a ve světě

Vypracoval: Marcela Marková
Vedoucí práce: Mgr. Bohdana Břízová, Ph.D.

České Budějovice 2014

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá tématem dobrovolnictví. Jejím cílem je představit čtenářům Zdravotně sociální fakultu Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích (ZSF JU) a realizaci dobrovolnictví na této fakultě, dále představit základní možnosti, kde všude se mohou dobrovolníci zapojit (ČR i zahraničí) a také popsat stav dobrovolnictví na této fakultě (zapojení a informovanost studentů). Předpokládaný přínos práce pro praxi je poskytnutí studijního materiálu pro studenty ZSF JU. Může být použita pro vedení fakulty jako informační zdroj o povědomí studentů o dobrovolnictví a může být též inspirací pro vytvoření koncepce o dobrovolnictví.

Práce je rozdělena na dvě části, teoretickou a praktickou, výzkumnou. V teoretické části je popisována struktura ZSF JU a historie vzniku dobrovolnictví na půdě fakulty. Dále je zde uvedena definice pojmů dobrovolnictví, dobrovolník, rozdělení dobrovolnictví podle typů, jeho zakotvení v legislativě a stručná historie dobrovolnictví v České republice. V následující části jsou popsány přínosy dobrovolnictví a uvedeny jednotlivé oblasti, kde se s dobrovolnictvím setkáváme. Teoretická část je ukončena kapitolou o mezinárodním dobrovolnictví.

Cílem praktické části je zanalyzovat, jak jsou studenti ZSF JU informováni o možnostech a přínosech dobrovolnictví v České republice a ve světě. V této části je stanoven cíl práce a hypotézy, které je třeba potvrdit nebo vyvrátit. Dále je vysvětlena metodika, která byla zvolena ke zpracování praktické části bakalářské práce. Ke sběru dat jsem využila metodu dotazování v technice dotazníku, k jeho vytvoření jsem použila server „VyplnTo.cz“ a k jeho rozeslání jsem využila hromadných emailových adres všech ročníků a oborů ZSF JU. Výzkumný vzorek tvořilo 478 validních odpovědí od studentů ZSF JU kombinované a prezenční formy studia.

V následující kapitole jsou prezentovány výsledky výzkumu zpracované popisnou statistikou pomocí grafů a tabulek. Jsou zde znázorněny výsledky jednotlivých otázek v kontextu dalších parametrů, jako je věk, pohlaví, forma studia nebo zaměření oboru studia. Stanovené hypotézy byly testovány statistickou metodou dobré shody, Chí-kvadrát test.

Výsledky ukazují, že studenti ZSF JU jsou informováni o možnostech dobrovolnictví v ČR, ale o možnostech dobrovolnictví v zahraničí již takové množství informací nemají. Studenti kombinované formy studia jsou lépe informováni o dobrovolnictví v ČR než studenti prezenční formy studia a zároveň se studenti kombinované formy studia i více zapojují do dobrovolnické činnosti.

Další částí bakalářské práce je kapitola Diskuze, kde jsou jednotlivé výsledky interpretovány a porovnávány s výsledky obdobných výzkumů.

V závěrečné části bakalářské práce jsou výsledky shrnuty a cíl práce vyhodnocen. Informovanost studentů ZSF JU je na dobré úrovni. Přesto v některých konkrétních oblastech by se stav dal zlepšit. Závěr práce nabízí i možné řešení.

Klíčová slova: dobrovolník - dobrovolnictví – oblasti dobrovolnictví – přínosy dobrovolnictví - mezinárodní dobrovolnictví

Abstract

My work is focused on the volunteering. It aims to introduce the Healthy Social Faculty of the Southern Bohemian University in České Budějovice (ZSF JU) and its faculty volunteering. It describes where the volunteers can involve themselves (Czech Republic and abroad) and also the condition of volunteering at the faculty (regarding how many students are involved and informed). My work is supposed to be a study material for students of ZSF JU. It can be used as an information source for the faculty management and it can also be an inspiration for the future concept about volunteering.

It has two parts; theoretical and practical (experimental) one. The structure of ZSF JU and the history of the volunteering at the faculty are described in the first part. Moreover there are definitions of: volunteering, volunteer, types of volunteering and its legislation base including the brief Czech history of volunteering. Following part informs about benefits of volunteering and particular fields where we can find volunteers. Theoretical part is finished with a chapter about international volunteering.

The aim of the practical part is to analyze how students are informed about possibilities and benefits of volunteering in the Czech Republic and in the world. The aim of my work is set up there and also the hypothesis which have been confirmed or uprooted. Moreover the methodology of the practical part is explained there. I have used a questionnaire method via server “Vypnto.cz”. The questionnaire itself was send using collective correspondence to all student’s email addresses at ZSF JU. There were 478 valid responds from the students of ZSF JU both distance and daily study.

Following chapter presents research results gained through statistics of graphs and charts. You can see results of each question in context with other parameters as age, sex, form of study or field of study. The hypotheses were tested via statistics methodology of good matching, called “Chi-square distribution”.

The results show that students of ZSF JU are informed about possibilities of volunteering in CZ. However they lack information about possibilities abroad. Students of distance study are better informed and more involved than students from daily study.

Another part is a chapter called Discussion, where particular results are interpreted and compared with results of similar researches.

In the final part you can find the resume of the results and the evaluation of the aim. Students from ZSF JU have quite a good knowledge about volunteering. However, in some concrete parts there is a space for improvement. The conclusion of the work offers some solutions.

Key words: volunteer - volunteering- fields of volunteering - benefits of volunteering - international volunteering

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Povědomí studentů Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity o dobrovolnictví v České republice a ve světě vypracovala samostatně a použila jen pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě/v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Zdravotně sociální fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce.

Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 2.5.2014

.....

Marcela Marková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Mgr. Bohdaně Břízové, Ph.D. za čas, který mi věnovala, za cenné rady a nápady, které mi poskytla a především za ochotu a trpělivost. Velký dík patří i mé rodině, která mě celou dobu podporovala.

Obsah

OBSAH	8
ÚVOD	10
1 SOUČASNÝ STAV	11
1.1 ZDRAVOTNĚ SOCIÁLNÍ FAKULTA JIHOČESKÉ UNIVERZITY V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH	11
1.1.1 Celoživotní vzdělávání na ZSF JU	12
1.1.2 Přístup ke studentům se specifickými potřebami	13
1.2 DOBROVOLNICTVÍ NA ZSF JU	13
1.3 DOBROVOLNÍK A DOBROVOLNICTVÍ	16
1.4 ROZDĚLENÍ DOBROVOLNICTVÍ PODLE PARTICIPACE	17
1.5 TYPY DOBROVOLNICTVÍ	18
1.6 HISTORIE DOBROVOLNICTVÍ V ČESKÉ REPUBLICĚ	19
1.6.1 Přínosy dobrovolnictví	20
1.6.2 Legislativní ukotvení dobrovolnické služby	21
1.7 DOBROVOLNICKÁ CENTRA	22
1.8 OBLASTI DOBROVOLNICTVÍ	23
1.8.1 Dobrovolnictví ve zdravotnictví	24
1.8.2 Dobrovolnictví v sociálních službách	24
1.8.3 Dobrovolnictví v kultuře	25
1.8.4 Dobrovolnictví ve sportu	26
1.8.5 Dobrovolnictví v ekologii	26
1.8.6 Humanitární organizace a organizace na ochranu lidských práv	27
1.8.7 Dobrovolnictví s dětmi a mládeží	27
1.8.8 Firemní dobrovolnictví	28
1.8.9 Komunitní dobrovolnictví	28
1.8.10 Dobrovolnictví v církvích a náboženských společnostech	29
1.9 MEZINÁRODNÍ DOBROVOLNICTVÍ	30
1.9.1 Workcamp	30
1.9.2 Evropská dobrovolná služba	31
1.9.3 Organizace zprostředkovávající mezinárodní dobrovolnictví	32
2 CÍL PRÁCE A HYPOTÉZY	34
2.1 CÍL PRÁCE	34
2.2 HYPOTÉZY	34
3 METODIKA	35
3.1 POUŽITÁ METODA	35
3.2 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO SOUBORU	35
3.3 ZPRACOVÁNÍ VÝSLEDKŮ	36
4 VÝSLEDKY	38
5 DISKUSE	61

6 ZÁVĚR	68
7 SEZNAM INFORMAČNÍCH ZDROJŮ	70
8 PŘÍLOHY	77

Úvod

Na světě existují odpradáвна lidé, kteří dělají něco pro ostatní a nic za to nepožadují. Byli a jsou tam, kde to pro jiné nebývá zajímavé a atraktivní. Tito lidé se nazývají dobrovolníci a věnují svůj volný čas druhým, aniž by si činili jakýkoliv nárok na finanční odměnu. Uspokojení jim mnohdy přináší pocit z dobře vykonané práce, radost či spokojenost druhých nebo zkušenosti a zážitky, které obohacují jejich život. Dobrovolnictví je hodnotou ukazující na morální kvalitu naší společnosti. Čím je společnost rozmanitější, čím více „vyspělá“, tím je více rozdílů mezi kvalitou života jejich členů a tím více je třeba speciálních služeb.

Téma dobrovolnictví jsem si pro svou bakalářskou práci zvolila z několika důvodů. Než jsem nastoupila do studia na ZSF JU, věděla jsem o možnostech, organizacích a vlastních dobrovolnických programech jen opravdu málo. S příchodem na Jihočeskou univerzitu v Českých Budějovicích jsem se o dobrovolnictví začala zajímat, a to jak z pohledu samotné činnosti, tak zároveň i o její propagaci. Cílem mé práce je představit čtenářům Zdravotně sociální fakultu Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích (ZSF JU) a realizaci dobrovolnictví na této fakultě, dále představit základní možnosti, kde všude se mohou dobrovolníci zapojit (ČR i zahraničí) a také popsat stav dobrovolnictví na této fakultě (zapojení a informovanost studentů).

Cílem výzkumné části mé práce je zjistit, jak jsou studenti ZSF JU informováni o možnostech a přínosech dobrovolnictví v České republice a ve světě. Právě studenti této fakulty, jejichž studijní obory mají nejbližší k tématu dobrovolnictví, by podle mého názoru měli mít alespoň základní informace týkající se dobrovolnictví. Samozřejmě, z vlastní zkušenosti vím, že nelze očekávat stoprocentní výsledek, ale předpokládala jsem, že studentů, kteří by byli minimálně informováni, bude jen mizivé procento.

Dílčím cílem bakalářské práce je zjistit rozdíl v informovanosti a rozdíl v zapojení se do dobrovolnických programů mezi studenty prezenčního a kombinovaného studia. Předpokládám, že rozdíl se projeví díky formě studia, díky věku studentů. Pokusím se prokázat, že právě tyto dvě proměnné mají na informovanost studentů vliv.

1 SOUČASNÝ STAV

1.1 Zdravotně sociální fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích

Zdravotně sociální fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích (ZSF JU) zahájila svou činnost v září roku 1990 jako součást Pedagogické fakulty. V roce 1991 se stala samostatnou fakultou Jihočeské univerzity a jako jedna z mála vysokých škol v České republice úzce propojuje zdravotnickou i sociální problematiku. Tím se daří vychovávat odborníky, kteří umějí pomoci lidem se zlepšením zdravotního stavu, ale také třeba se začleněním do společnosti nebo s řešením nepříznivé sociální situace (Chloubová a kol., 2011).

ZSF JU spolupracuje s respektovanými zdravotnickými a sociálními institucemi, zejména se všemi nemocnicemi Jihočeského kraje, s Centrem pro rehabilitaci osob se zdravotním postižením Arpida v Českých Budějovicích a také s domovy pro seniory. Praktická výuka má ve vzdělávacím procesu významné zastoupení, což přináší studentům i tu výhodu, že kromě osvojení praktických dovedností a zkušeností přímo v různých typech zařízení velmi často nacházejí zaměstnání právě tam, kde předtím absolvovali praxi (Profil fakulty, 2013).

ZSF JU navštěvuje nyní více jak 2000 studentů a tím se stala druhou největší fakultou JU. Uchazeč o studium si může vybrat z třinácti bakalářských a čtyř navazujících magisterských studijních oborů (příloha 1). Dále fakulta nabízí možnost studovat ve dvou doktorských programech. Fakulta má právo habilitačního a profesorského řízení. V angličtině lze studovat bakalářský studijní obor Nurse a navazující magisterský studijní obor Nursing care in geriatrics (Profil fakulty, 2013).

Nyní ZSF JU tvoří devět odborně zaměřených kateder a Ústav zdravotně sociální práce.

Katedry:

- Katedra filozofie a etiky v pomáhajících profesích
- Katedra klinických a preklinických oborů
- Katedra laboratorních metod a informačních systémů
- Katedra ošetrovatelství a porodní asistence
- Katedra právních oborů, řízení a ekonomiky
- Katedra psychologie a speciální pedagogiky
- Katedra radiologie, toxikologie a ochrany obyvatelstva
- Katedra sociální práce
- Katedra veřejného a sociálního zdravotnictví

(Výroční zpráva ZSF JU o činnosti 2012, 2013)

1.1.1 Celoživotní vzdělávání na ZSF JU

Celoživotní vzdělávání (dále jen CŽV) je takový druh vzdělávání, který doplňuje, prohlubuje či rozšiřuje vědomosti a kvalifikaci účastníků. Součástí CŽV je Univerzita třetího věku, další vzdělávání pedagogických pracovníků, vzdělávání zaměstnanců a letní školy. Programy CŽV jsou děleny na profesní a zájmové a účastníkem může být každý, kdo splnil podmínky stanovené pro daný program (Celoživotní vzdělávání, 2012).

Univerzita třetího věku vznikla na Jihočeské univerzitě v roce 1992 jako jedna z forem celoživotního vzdělávání. Je určena pro zájemce, kteří jsou v důchodovém věku, nebo pro zájemce se zdravotním postižením s ukončeným středoškolským vzděláním. V rámci programu Univerzity třetího věku realizovala ZSF JU v roce 2012 dva tříleté studijní obory „Člověk ve zdraví, nemoci a tísní“ v Českých Budějovicích a „Člověk v přírodě a ve společnosti“ na detašovaném pracovišti U3V v Písku. V roce 2012 realizovala fakulta v rámci celoživotního vzdělávání celkem 43 programů (Výroční zpráva ZSF JU o činnosti 2012, 2013).

1.1.2 Přístup ke studentům se specifickými potřebami

Centrum podpory studentů se specifickými potřebami na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích vzniklo v roce 2012 v rámci rozvojového projektu financovaného Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR. Cílem je zajištění studentům se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním takový rozsah a formu podpory, aby mohli uplatnit svoje schopnosti stejně jako studenti bez postižení. Podpora se zaměřuje nejen na studium jako takové, ale také na související oblasti, jako je ubytování, trávení volného času, doprava a podobně (Centrum podpory studentů se specifickými potřebami, 2014).

Studentům se specifickými vzdělávacími potřebami věnuje na ZSF JU pozornost v rámci specializovaných činností zejména katedra psychologie a speciální pedagogiky. Fakulta zajišťuje bezbariérový přístup do hlavních fakultních objektů i do jednotlivých prostor v rámci těchto objektů. Ve spolupráci s dobrovolníky je zajišťována asistence, např. doprovázení nevidomých studentů do výuky a dalších aktivit. Studenti se specifickými potřebami vykonávají i praktickou část výuky v plném rozsahu (Výroční zpráva ZSF JU o činnosti 2011, 2012).

1.2 Dobrovolnictví na ZSF JU

Břízová, Pechková (2013) uvádějí, že myšlenka zavést dobrovolnictví a dobrovolnické programy přišla na ZSF JU již v roce 1998 s rozvojem prvního profesionálně řízeného dobrovolnického programu v České republice. Na Ústavu sociální práce (dále jen Ústav), který fungoval při ZSF JU, byla cíleně připravována půda pro vznik dobrovolnického centra a možnost realizovat vlastní dobrovolnické programy. V roce 1999 byl zahájen dobrovolnický program Pět P. V následujících letech, pak vznikly další dobrovolnické programy.

Dobrovolnické centrum, které vzniklo v roce 2001, bylo jedinečné tím, že šlo o pracoviště vysokoškolského typu. Začalo vytvářet databázi zájemců o dobrovolnickou činnost nejprve z řad vysokoškolských studentů. Postupně byli do databáze zařazováni i

zájemci z terénu. Činnost takového centra může zahrnovat pořádání seminářů, zprostředkovávání dobrovolnických příležitostí, realizaci vlastních dobrovolnických programů a další.

Tošner, Sozanská (2006) uvádějí, že model dobrovolnického centra při Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích považují za kvalitní a následováníhodný projekt, jak propojit teoretickou výuku s jejich praktickou aplikací. Obzvlášť originální na tomto modelu je, že koordinátoři dobrovolníků jsou sami dobrovolníci a proto se zde objevuje ještě role garanta.

Garant v rámci svých pracovních povinností musí být schopen řídit dobrovolníky, koordinovat supervizory a sám dále rozvíjet koncepci jejich činností. Vybírá také koordinátora z řad studentů a spolu s ním vede výcvik dobrovolníků. V případě selhání koordinátora dočasně přebírá jeho roli, to ovšem znamená, že musí znát celý program a jeho strategii. Koordinátor je student většinou z druhého ročníku, který kontaktuje klienty a spolupracující organizace. Je důležité, aby uměl řídit kolektiv, a především musí být ochoten věnovat svůj volný čas realizaci programu (Tošner, Sozanská, 2006).

Většina garantů dobrovolnických programů byla pedagogy z nově vzniklé Katedry supervize a odborné praxe, to bylo jedním z důvodů, proč byl pod tuto katedru Ústav zařazen.

Ústav se stal základnou pro výuku sociální práce, dále pracovištěm soustředujícím poradenské služby v oblasti sociálně právní, které ZSF JU poskytovala v rámci města a regionu (Katedra supervize a odborné praxe, 2006).

V roce 2007 došlo opět k organizační změně a Ústav byl vyčleněn z Katedry supervize a odborné praxe a byl zařazen do organizační struktury ZSF JU jako samostatné pracoviště na úrovni katedry. Hlavní činností Ústavu byla sociální práce v terénu, tzn. realizace praktických aktivit ve vztahu k různým cílovým skupinám klientů. Ústav byl tvořen centry mající různá odborná zaměření:

- Centrum práv dítěte
- Centrum prevence civilizačních chorob
- Centrum prevence úrazů, násilí a společensky nežádoucích jevů
- Centrum rozvojové spolupráce a humanitární pomoci

- Centrum zoorehabilitací
- Dobrovolnický program v Nemocnici České Budějovice, a.s.
- Program Pět P
- Univerzitní centrum pro seniory PATUP
(Drábová, Eisertová, Prokešová 2010)

Ústav prostřednictvím svých center spolupracoval s neziskovými organizacemi, které se věnují problematice dobrovolnictví, práce s dětmi a mládeží, péče o seniory a vzdělávání v oblasti NNO.

Náplní Ústavu byla odborná praxe studentů ZSF JU, výzkumná a publikační činnost, poradenství, aktivizační činnosti, osvětová a vzdělávací činnost, organizování jednorázových a pravidelných aktivit, pořádání víkendových akcí. Do činnosti se zapojovali studenti ZSF JU v rámci odborné praxe nebo jako dobrovolníci a získávali tak praktické zkušenosti v oblasti sociální práce a zdravotně sociální problematiky. Jejich zapojení umožňovalo získávat data pro bakalářské, diplomové a disertační práce (Drábová, Eisertová, Prokešová, 2010).

Po velkém rozvoji dobrovolnictví na ZSF JU v letech 2001 až 2007 nastala doba, kdy se začaly projevovat slabé stránky koncepce dobrovolnictví na půdě fakulty. Personální zajištění činnosti jednotlivých center bylo nedostatečné a nekoncepční, většina pracovníků vykonávala činnost nad rámec svého úvazku na kmenové katedře, ve svém volném čase a bez nároku na ohodnocení (Břízová, Pechková, 2013).

Janečková, Koubová (2008) uvádějí, že v roce 2008 ze 165 dotázaných studentů ZSF JU jen 21 odpovědělo, že je nebo bylo zapojeno do dobrovolnického programu. Jedna třetina studentů uvedla, že žádný dobrovolnický program realizovaný na ZSF JU nezná a polovina dotázaných studentů uvedla, že by měli zájem zapojit se do nějaké dobrovolnické aktivity, ale brání jim v tom časové důvody.

Díky změně organizační struktury ZSF JU s účinností od 1. 3. 2011 byl Ústav sociální práce přejmenován na Ústav zdravotně sociální péče a v současné době pod něj spadá Centrum prevence civilizačních chorob a Centrum pro seniory (Ústav zdravotně sociální práce, 2013).

Studenti ZSF JU si také mohou zapsat volitelný předmět Dobrovolnictví, kde mají možnost se seznámit nejen s managementem dobrovolnictví, ale i s praktickými nabídkami na zapojení se do různých dobrovolnických aktivit. Tento předmět se zde vyučuje již od roku 2002.

1.3 Dobrovolník a dobrovolnictví

Člověka, který bez nároku na finanční odměnu poskytuje svůj čas, energii, vědomosti a své dovednosti ve prospěch ostatních lidí nazýváme **dobrovolníkem** (Tošner, Sozanská, 2006).

Dle § 3 Zákona 198/2002 Sb. o dobrovolnické službě, v platném znění, je dobrovolník definován jak osoba starší 15 let, jde-li o výkon dobrovolnické služby na území České republiky nebo starší 18 let, jde-li o výkon dobrovolnické služby v zahraničí, která se na základě svých vlastností, znalostí a dovedností svobodně rozhodne poskytovat dobrovolnickou službu.

Valoušek (2004) uvádí, že dobrovolníkem se tedy může stát pouze fyzická osoba, právnická osoba není způsobilá být dobrovolníkem ve smyslu zákona 198/2002 Sb., ačkoliv by bylo možné, aby se stala dobrovolníkem, ovšem ne v režimu zákona o dobrovolnické službě. Jako příklad můžeme uvést právní nebo ekonomické poradenství prostřednictvím internetu nebo i jinak bez nároku na odměnu.

Dobrovolník není naivní idealista. Dobrovolnictví je realistická cesta, kterou se rozhodli vrátit společnosti to, co jim bylo a je poskytováno a zároveň umožňuje aplikovat ideály realizovatelným způsobem (Blaustein, 2003).

Dobrovolníky v organizacích, které poskytují sociální služby, jsou nejčastěji dle Matouška (2003):

1. studenti, zejména ti, kteří se připravují na pomáhající profese;
2. nezaměstnaní lidé, kteří se chtějí zapojit do užitečné činnosti;
3. ženy pečující o rodinu a děti, které se chtějí uplatnit mimo domov;
4. lidé v důchodovém věku, kteří se chtějí i nadále aktivně zapojovat do společenského dění;

5. lidé, kteří vnímají svou práci jako jednostrannou a nejsou při ní v kontaktu s jinými lidmi.

Dobročinnost, pro kterou někdy používáme název filantropie, můžeme rozdělit na dvě formy, a to dárcovství a dobrovolnictví (Tošner, Sozanská, 2006).

Pod pojmem **Dárcovství** se skrývají jak peněžité, tak nepeněžité dary, které jsou určeny přímo potřebným občanům nebo na veřejně prospěšné účely prostřednictvím sbírek. Dárcovstvím se nezabývají pouze jednotlivci, ale také firmy, které jako nepeněžité dary nabízejí např. zapůjčování techniky, poskytování zázemí pro akce či semináře nebo poskytování reklamních ploch.

Dobrovolnictví dle Mojžíšové, Záškodné (2011) tvoří jeden ze základních stavebních prvků občanské společnosti, pomáhá udržovat a posilovat lidské hodnoty jako jsou družnost, služba jiným lidem a zájem o druhé.

Dobrovolnictví také můžeme chápat jako ochotu člověka dát část svého času a sil ve prospěch organizace nebo člověka, aniž by s příjemcem pomoci byl vázán přátelskými či jinými vazbami. Z dobrovolné činnosti má přínos nejen její příjemce, ale i dobrovolník, kterému přináší nové přátelské vztahy, nové zkušenosti a dovednosti (Tošner, Sozanská, 2006).

1.4 Rozdělení dobrovolnictví podle participace

Frič, Pospíšilová (2012) rozdělují dobrovolnictví na formální a neformální. Zatímco formální, jakožto dobrovolnická činnost pro dobrovolnou neziskovou organizaci nebo jejím prostřednictvím je často a vědecky zkoumáno, tak neformální dobrovolnictví nebývá tak často předmětem výzkumů, ale přesto ho nelze opomíjet. Jedná se o poskytnutí neplacené pomoci lidem, kteří nejsou s jednotlivcem příbuzní. Za socialismu byly málo rozvinuty služby, a proto neformální pomoc hrála v životě lidí významnou roli. I po roce 1989 u obyvatel střední a východní Evropy převládá neformální dobrovolnictví nad formálním, přičemž v západní Evropě je tomu naopak. Dle typu činnosti můžeme neformální dobrovolnictví rozdělit na sousedskou výpomoc (péče o

zahradu, doprava, hlídání dětí), servisní činnost (pomoc nemocnému nebo bezmocnému člověku) a advokační činnost, tedy obhajoba práv a zájmů.

Jinak to vidí Tošner, Sozanská (2006). Ti uvádějí, že pro dobrovolnou činnost, která se zaměřuje hlavně na rodinu, příbuzenstvo nebo sousedy se často používá označení občanská nebo sousedská výpomoc. Dobrovolná činnost, která probíhá většinou v rámci komunity vytvořené v obci, okolo fary, sportovního klubu apod. se označuje jako dobrovolnictví vzájemně prospěšné a dobrovolnictví, na němž staví neziskové organizace, a která organizují také dobrovolnická centra, označujeme jako veřejně prospěšné dobrovolnictví.

1.5 Typy dobrovolnictví

Tošner, Sozanská (2006) se dívají na dobrovolnictví třemi různými pohledy.

a) Z hlediska historického vývoje, kdy rozeznáváme evropský a americký model

Evropský model – komunitní, který je vývojově starší. Dle společných zájmů se dobrovolníci setkávají v jejich přirozeném prostředí, jako je např. sportovní organizace. **Americký model – manažerský** je vývojově mladší a je založen na spolupráci dobrovolníků s profesionálně vedenými dobrovolnickými centry.

b) Z hlediska cesty, kterou se dobrovolnictví ubírá

Dobrovolnictví vznikající „**zdola nahoru**“, kdy se neformální skupina přátel pustí do společné činnosti a postupně se vyvíjí přes neformální strukturovanou skupinu až k registrované neziskové organizaci.

Dobrovolnictví působící „**zvenčí dovnitř**“, kdy strukturovaná organizace, v níž pracují profesionálové, začne spolupracovat s dobrovolníky nebo již stávající spolupráci s dobrovolníky lépe organizují. Jedná se např. o domovy pro seniory.

c) Z hlediska časového vymezení

Dobrovolné zapojení při jednorázových akcích jako jsou sbírky, benefiční koncerty, které se konají jednou či několikrát ročně.

Dlouhodobá dobrovolná pomoc, která je poskytována opakovaně a pravidelně. Většinou se jedná o spolupráci mezi dobrovolníkem a organizací, kdy je sepsána dohoda o spolupráci, v níž jsou upraveny závazky, práva a povinnosti obou stran.

Dobrovolná služba, většinou se jedná o dlouhodobý závazek (několik měsíců nebo i let) a dobrovolník se této službě věnuje obvykle mimo svoji zemi. Dobrovolná služba je profesionálně organizována a náklady na její realizaci bývají velmi vysoké, protože bývají spojeny s cestou, pobytem, pojištěním a také především s přípravou na misi.

Další pohled na dobrovolnictví může být dle Friče (2001) podle role, kterou dobrovolnictví hraje v organizaci.

Chod organizace je přímo závislý na dobrovolnících – zde se vedle malé skupiny profesionálů podílejí na naplňování hlavních cílů organizace dobrovolníci. Jedná se například o humanitární, nebo ekologické akce.

Dobrovolníci vykonávají činnost spolu s profesionálními zaměstnanci – dobrovolníci v tomto případě vykonávají činnost, která snižuje finanční náklady organizace. S tímto typem se setkáváme v sociálních a zdravotních zařízeních.

Činnost dobrovolníků není pro vlastní chod organizace nepostradatelná – dobrovolníci zde usnadňují či zkvalitňují poskytované služby. Např. vycházky s klientem, jazykové kroužky a jiné volnočasové aktivity.

1.6 Historie dobrovolnictví v České republice

Jak uvádí Frič (2001) dobročinnost má své kořeny hluboko v dějinách lidstva, člověk se již od pradávna snaží pomáhat svým bližním.

Počátky organizované dobročinnosti jsou spjaty s církví, kdy byly zakládány církevní řády a náboženská bratrstva, které se mimo jiné věnovaly i charitativní činnosti. V českých zemích se dobročinnost rozvinula zejména v 19. století, kdy vznikaly vlastenecké spolky na podporu vědy, kultury a vzdělání. Po vzniku samostatného Československa začaly vznikat organizace nejrůznějšího druhu. Jednalo

se o náboženské, soukromé, obecní a národnostní organizace. Toto období se označuje jako zlatý věk neziskového sektoru.

Vývoj dobrovolnictví byl narušen 2. světovou válkou a ani po jejím skončení nedošlo k navázání na předchozí tradici dobrovolných organizací. Československo se stalo socialistickým státem a byl nastolen totalitní režim. Činnost nezávislých organizací byla cílevědomě redukována nebo úplně podřízena politickému vedení státu a podléhala přísné kontrole. Majetek nadací a spolků byl státem zabaven (Tošner, Sozanská, 2006).

Obnova organizované dobročinnosti na demokratických základech nastala až po roce 1989. Byl přijat zákon o sdružování občanů a poté i další právní normy upravující fungování jednotlivých typů neziskových organizací jako byly nadace, nadační fondy, obecně prospěšné společnosti nebo církevní zařízení. Vznikala celá řada nových kulturních, sportovních, dětských a jiných organizací, které stavěly svou činnost na pomoci dobrovolníků (Švestková, 2005).

1.6.1 Přínosy dobrovolnictví

Dobrovolnictví tvoří jeden ze základních stavebních prvků občanské společnosti, pomáhá udržovat a posilovat takové lidské hodnoty, jako jsou družnost, zájem o druhé a služba jiným lidem. Poznání a pochopení vnitřních a vnějších příčin ochoty poskytovat nezištně volný čas a energii a další lidské zdroje ve prospěch druhých může zásadním způsobem pomoci k rozvíjení dobrovolnictví, komunitních aktivit a jiných forem prosociálního chování a občanských ctností spočívajících v pomoci sociálně slabým jedincům. Pro mnoho dobrovolníků má jejich činnost význam zejména v tom, že se v ní seberealizují, posilují vlastní sebevědomí. Dobrovolnictví rozvíjí schopnosti a nové dovednosti potřebné k pomáhání. Odměňující je také získávání nových zkušeností, kontaktů, ale i přátel. V neposlední řadě je dobrovolná činnost smysluplným vyplněním volného času, získaný pocit užitečnosti má motivující sílu, jako např. u žen v důchodovém věku s odrostlými dětmi nebo u dlouhodobě nezaměstnaných, kde

dobrovolná práce pro druhé může zmírnit doprovodné pocity nezaměstnanosti jako je beznaděj a snížené sebehodnocení (Mojžíšová, Zášková, 2011).

Frič (2001) na základě výsledků dvouletého sociologického výzkumu věnovaného dárcovství a dobrovolnictví v ČR uvádí, že téměř všem dobrovolníkům jejich činnost přináší pocit smysluplné práce. Jako další přínos uvádí vyplnění volného času, posilování sebevědomí, udržování pracovních návyků. Menšina dobrovolníků se domnívá, že svou dobrovolnou práci získali také společenské uznání a prestiž.

Beranová (2013) ve své práci Motivace dobrovolníků vykonávajících canisterapii uvádí, že respondentům dobrovolnictví výrazně ovlivnilo jejich život i pohled na svět v souvislosti s tím, že přicházejí do styku s lidmi se zdravotním postižením. Uvědomují si, jak vysokou hodnotu má pro člověka jeho zdraví a s tím spojují následné přehodnocení žebříčku lidských hodnot. Při práci s lidmi se zdravotním postižením, s dětmi a seniory získávají potřebné informace týkající se např. nových způsobů komunikace, informace o jednotlivých chorobách a způsobu jejich terapie. Jako další přínos většina uvádí získávání nových zkušeností a nácvik dovedností.

Frič, Pospíšilová (2010) uvádějí, že existuje pět základních kategorií odměn, které jednotlivce k dobrovolnickému chování motivují: materiální odměny jako např. získání kreditů v akademických kurzech, vnitřní odměny (lepší pocit ze sebe samého), sociálně-interaktivní odměny (potkávání zajímavých lidí), normy a sociální tlak (naplňování očekávání přináší odměnu), odměny ve formě úniku od jiných povinností (možnost vyhnout se tomu, co člověk nemá rád).

1.6.2 Legislativní ukotvení dobrovolnické služby

Přestože se o dobrovolnictví a jeho významu a přínosu pro společnost začaly vést diskuse již od roku 1989, k legislativnímu ukotvení dobrovolnické služby dochází až od 1. 1. 2003, kdy nabyl účinnosti Zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů.

Tento zákon upravuje podmínky, podporuje dobrovolnickou službu organizovanou podle tohoto zákona a vykonávanou dobrovolníky bez nároku na odměnu. Zákon se

nevztahuje na činnosti upravené zvláštními právními předpisy, i když tyto činnosti splňují znaky dobrovolnické služby stanovené tímto zákonem a na činnosti, které nesplňují znaky dobrovolnické služby stanovené tímto zákonem, i když jsou vykonávány dobrovolníky (Zákon č. 198/2002 Sb., v platném znění).

Zákon zavádí do českého právního řádu několik zcela nových pojmů jako je dobrovolník, dobrovolnická služba, vysílající organizace, přijímací organizace. Upravuje se zde postavení dobrovolníka, zakotvuje povinnost uzavírat smluvní vztahy, čímž poskytuje dobrovolníkovi vysokou míru ochrany, upravuje nábor, evidenci, přípravu a vykonávání dobrovolnické činnosti a poskytuje jistotu příjemcům dobrovolnické činnosti. Další oblast podpory dobrovolnictví je zdravotní pojištění. Dobrovolníkům, kteří vykonávají dobrovolnickou službu dlouhodobě, platí pojistné veřejného zdravotního pojištění po dobu výkonu této služby stát. Odpovědností za praktickou realizaci zákona bylo pověřeno Ministerstvo vnitra, jmenovitě obor prevence kriminality, v jehož rámci bylo vytvořeno nové oddělení s názvem oddělení dobrovolnické služby (Jiránek, 2003).

1.7 Dobrovolnická centra

Existuje velká pestrost v pojetí dobrovolnických center. Je to dáno řadou skutečností. Jestli dobrovolnické centrum vzniklo na zelené louce nebo jako součást určitého programu. Zda organizace má potřebu získávat dobrovolníky pro vlastní zařízení, z jakých zdrojů získává finance apod. Každá z forem dobrovolnického centra má své výhody i nevýhody. Nelze vytvořit jediný prototyp a je dobré zachovávat rozmanitost a prostor, kde se mohou dobrovolnická centra vzájemně ovlivňovat a doplňovat (Čančík, 2008).

Organizace HESTIA působí v ČR již od roku 1993. Nejdříve jako nadace pro rodinu a až později díky fondům George Sorose se začala věnovat dobrovolnictví. Jméno dostala podle antické bohyně rodinného krbu a dobrých lidských vztahů. V roce 1995 se zaměřila na výběr, školení a supervizi dobrovolníků v Programu Pět P, což je obdoba tradičního dobrovolnického programu Big Brothers/Big Sisters. V roce 1998 do

svých programů HESTIA poprvé zahrnula nabídku kurzů koordinátorů dobrovolníků a začala připravovat koncepci prvního dobrovolnického centra (Tošner, 2011).

V roce 1999 vzniklo v ČR první specializované pracoviště pro oblast dobrovolnictví – HESTIA – Národní dobrovolnické centrum. Bylo založeno z iniciativy Open Society Institutu v New Yorku jako jedno z národních dobrovolnických center ve 14 zemích bývalého komunistického bloku v rámci Programu rozvoje dobrovolnictví. Právě zde byly nastartovány dobrovolnické projekty zaměřené na děti, mládež, pacienty, seniory i nezaměstnané, pořádají se zde vzdělávací a supervizní akce pro koordinátory dobrovolníků. Metodicky zde podporují více jak šedesát organizací sdružených v Koalici dobrovolnických iniciativ (Dobrovolnická centra, jejich historie a činnost, 2014).

V roce 1999 svoji činnost pod metodickým vedením HESTIA zahájila první tři dobrovolnická centra zaměřená na dobrovolnictví v rámci města nebo regionu: v Ústí nad Labem, Olomouci a v Liberci. V roce 2000 podpořila HESTIA vznik dobrovolnických center v Kroměříži, Českých Budějovicích, Brně a Plzni. V Kroměříži bylo založeno Spektrum, které je dnes jedno z nejvýznamnějších center na Moravě z hlediska šíření metodiky i osvěty v oblasti dobrovolnictví. Rok 2001, který byl vyhlášen Mezinárodním rokem dobrovolníků, byl dalším významným impulsem pro vznik a další rozvoj dobrovolnických center (Dobrovolnická centra a programy, 2014).

1.8 Oblasti dobrovolnictví

Dobrovolníci jsou výjimeční lidé. Můžeme je potkat všude kolem nás, ale na první pohled je nepoznáme. Dobrovolníkem může být náš soused, kamarád, přítel. Prostě obyčejný člověk, který si žije svůj vlastní život, ale svým rozhodnutím pracovat jako dobrovolník napomáhá k rozvoji lidské solidarity. Dobrovolníky můžeme potkat ve všech možných oblastech.

1.8.1 Dobrovolnictví ve zdravotnictví

Dobrovolnictví ve zdravotnictví se v České republice začalo postupně objevovat od roku 2000. Dobrovolníci působí v lůžkových zdravotnických zařízeních, kde se dobrovolnický program osvědčil jako jeden z nástrojů, který prostřednictvím lidského kontaktu dobrovolníka s pacientem napomáhá aktivizaci, motivaci či psychické podpoře pacientů, ale také působí v terénu, kde především pomáhají lidem se zdravotním postižením. Usnadňují jim návrat do společnosti, fungování v běžném životě a také jim umožňují zapojit se do aktivit, které jsou těžko dostupné (Šimková, 2011).

Dobrovolnická zkušenost z kontaktu s dětmi i dospělými s tělesným, mentálním i duševním onemocněním, s lidmi s dlouhodobým či chronickým onemocněním přináší lidem, kteří pracují jako dobrovolníci úplně jiný pohled na smysl a kvalitu života a je velmi rychlým nástrojem na změnu žebříčku hodnot (Kořínková, 2014).

K neznámějším zdravotním neziskovým organizacím patří např. POV – Pražská organizace vozíčkářů, Okamžik, Amélie a mnoho dalších.

1.8.2 Dobrovolnictví v sociálních službách

Matoušek a kol. (2003) říká, že dobrovolníci mohou v sociálních službách zastat mnoho užitečné práce, zejména v bezprostředním kontaktu s klientem. Zvláště jejich nadšení, vysoká angažovanost nebo osobní přístup ke klientům jsou velkou devizou jejich práce. Dnes dobrovolníci pracují na linkách důvěry, v ambulantních programech pro děti a mládež, v domovech pro seniory, dá se říci, že dobrovolníky najdeme v každém sektoru sociálních služeb.

Dobrovolnická činnost v této oblasti je náročná, je zde velmi nutný výcvik dobrovolníků, který slouží k utvrzení jeho motivací, ujasnění jeho role v dobrovolnickém programu a předchází také budoucím nedorozuměním mezi dobrovolníkem, klientem a organizací. Náročnost výcviku závisí na budoucí vykonávané činnosti. Pokud bude vykonávána jednoduchá činnost, stačí základní informace a zacvičení bude trvat několik minut, existují však i dobrovolnické programy

a činnosti, které vyžadují dlouhodobou přípravu. Zde výcvik trvá i několik týdnů. Jedná se například o programy jako je telefonní poradenství nebo dobrovolnictví v hospici (Břízová, Koubová, 2008).

Sociální a zdravotní oblast je jednou z nejpočetněji zastoupených, kde působí dobrovolníci a právě oni jsou přirozeným mostem, který tyto dvě oblasti spojuje (Šimková, 2011).

Organizace, které působí v této oblasti, jsou např. FOKUS, Česká katolická charita, různé domy pro seniory, Sdružení zdravotně postižených.

1.8.3 Dobrovolnictví v kultuře

Kulturní oblast zahrnuje mnoho nestátních neziskových organizací, ve kterých se angažují tisíce dobrovolníků. Za všechny můžeme jmenovat např. Sdružení pro tvořivou dramaturgii, Asociace neprofesionálních komorních a symfonických těles, Český svaz fotografů.

Tito lidé většinou ani sami sebe za dobrovolníky nepovažují, přestože tráví čas tím, že organizují kulturní akce, opatrují a vedou kroniky svých obcí. V oblasti památkové péče je mnoho sdružení, které pečují o zachování a obnovu kulturních památek. Velmi často je jejich činnost spojena s konkrétní památkou – hradem, divadlem, kostelem či muzeem (Doležalová, Kubový, 2014).

Dobrovolníky také můžeme najít v knihovnách. V malých knihovnách se většinou jedná o neformální typ, pomocníkům se zde většinou ani neříká dobrovolníci a pro dobrovolnou činnost je zde přirozený prostor. Jsou to lidé, kteří zdarma přijdou opravit stoly, naučit děti plést pomlázku v rámci tematicky zaměřeného dne knihovny nebo podělit se s ostatními o své zážitky z putování po vzdálených krajích (Ježková, 2011).

1.8.4 Dobrovolnictví ve sportu

Typickým znakem dobrovolnictví ve sportu je celoživotní spojení s jednou tělovýchovnou jednotou nebo jedním sportovním klubem. Dobrovolník zpravidla působí tam, kde sám aktivně sportuje nebo sportoval. Organizovaných dobrovolníků je v ČR zhruba dvě stě tisíc a zajišťují nejrůznější činnosti nezbytné pro provozování organizovaného sportu. Jedná se o práci odbornou, jako jsou trenéři nebo cvičitelé, vázanou na určité vzdělání, ale také o práci, která odbornou způsobilost nevyžaduje – např. doprava či údržba. Bez přispění těchto dobrovolníků by se sport stal mnohem nedostupnějším (Šimková, 2011).

Český svaz tělesné výchovy je největší střešní sportovní organizací v ČR. Sdružuje 72 sportovních svazů a 77 regionálních sdružení s více jak 1,5 milionu členů, z nichž se asi 160 tisíc dobrovolně věnuje organizování dobrovolné činnosti. Jako další významné organizace můžeme uvést např. Česká obec sokolská, Klub českých turistů, Česká asociace sport pro všechny (Kovář, 2014).

1.8.5 Dobrovolnictví v ekologii

Dobrovolníci v této oblasti pečují o mnoho konkrétních chráněných či významných lokalit a pomáhají je tak uchovávat i pro příští generace. Podílejí se na zlepšování prostředí třeba výsadbou zeleně, úklidem nebo údržbou naučných stezek. Nemalá je také jejich zásluha ohledně záchrany živočichů ať už jde o obojživelníky či ptactvo.

Jak uvádí Keller a kol. (1996) generace, která žije nyní, má jedinečnou šanci přetrhnout pouto mezigenerační nezodpovědnosti. Předchozí generace nedisponovaly ještě informací, která by jim umožnila plně si uvědomit krizovou situaci a generace, které budou následovat, nemusejí mít tak dobrou pozici jako my. Právě o naší generaci platí, že již můžeme na ekologickou hrozbu s plným vědomím její závažnosti reagovat.

Ochránci životního prostředí patří k nejlépe organizovaným organizacím s celostátní působností a propojením na mezinárodní síť. Je zde častá dobrovolná

spolupráce významných odborníků. Jsou aktivní v problematice jaderných elektráren, vedení dálnic krajinou aj (Tošner, Sozanská, 2006).

Nejznámější organizace, které působí v této oblasti: Hnutí DUHA, Děti země, Greenpeace, Hnutí Brontosaurus.

1.8.6 Humanitární organizace a organizace na ochranu lidských práv

Dobrovolníci z humanitárních organizací se podílejí na akcích, jako je třeba pomoc při záplavách. Právě zde se ukázalo, že nestačí jen nadšení dobrovolníků, ale je potřeba profesionální řízení záchranných akcí, protože teprve pak byli dobrovolníci co nejefektivněji využiti. Česká republika se stává cílovým místem pro běžence a to je další prostor, kde se dobrovolníci uplatňují. Z humanitárních organizací jsou velmi známé: Český červený kříž, Česká katolická charita, Organizace pro pomoc uprchlíkům, Sbor dobrovolných hasičů a další (Tošner, Sozanská, 2006).

Po pádu komunismu se i k nám dostaly informace o problémech ve světě a to znamenalo, že mnoho lidí se začalo aktivně zapojovat do dění v zemích, které byly postiženy živelnou katastrofou nebo třeba i válkou.

1.8.7 Dobrovolnictví s dětmi a mládeží

Doménou dobrovolníků v této oblasti jsou neziskové organizace. Jejich přínos je především v tom, že poskytují dětem a mladým lidem dlouhodobé zázemí silných osobních vazeb. Jednou z nejdůležitějších zkušeností, které se mladí lidé v oddílech učí, je zážitek z toho, že ty nejcennější skutečnosti v lidském životě se nedají zaplatit. Nejznámější sdružení dětí a mládeže jsou především skauti, mladí turisté, pionýři, zálesáci, členové YMCA a jiné (Šimková, 2011).

Skauting je celosvětově největší výchovné hnutí pro děti a mladé lidi. Jeho východiskem, je přesvědčení, že svět může být lepší a záleží na každém z nás, co pro to

udělá. Hlavním přínosem pro svět kolem je příspěvek k výchově mladých lidí v zodpovědné občany (Skautské projekty-tvoříme lepší svět, 2011).

Nejstarší profesionálně řízený dobrovolnický program pro děti v ČR je program Pět P, který je určen dětem ve věku 6-15 let. Je zaměřen na řešení sociálních a komunikačních obtíží dětí a funguje na principu přátelského vztahu jednoho dítěte s jedním dospělým dobrovolníkem. Tento projekt se do České republiky dostal v roce 1996 prostřednictvím občanského sdružení HESTIA a funguje dodnes, v současné době v zhruba 23 městech.

1.8.8 Firemní dobrovolnictví

Firmy kromě finančních darů potřebným, poskytují svým zaměstnancům volno na dobrovolnou činnost ve prospěch jiných, většinou neziskových subjektů. Jde tedy o určitý styl chování firem. Tento přístup je rozšířen především v západních zemích a v České republice ho můžeme najít většinou ve firmách majících zahraničního vlastníka či partnera jako je např. IBM Česká republika, Česká spořitelna, Skupina ČEZ atd. Takovéto jednání je přínosné pro obě strany. Firmám pomáhá zlepšit image vůči veřejnosti, přispívá ke zlepšení výkonu týmů, pomáhá vytvořit zdravější komunity, ve kterých se dá podnikat. Neziskovým organizacím a místní komunitě přináší nové dovednosti, zvyšuje přísun dobrovolníků, doplňuje finanční zdroje a také pomáhá vytváření pracovních míst (Šimková, 2011).

1.8.9 Komunitní dobrovolnictví

Frič, Vávra (2012) uvádějí, že veřejná politika využívá komunitní přístup ke stimulaci komunitního života a k větší soudržnosti členů komunity k tomu, aby byli ochotni sami dobrovolně přiložit ruku k dílu, tj. k řešení vlastních problémů. Ochota obětovat něco ve prospěch ostatních je podmínkou existence komunity. Bez dobrovolnictví členů komunity by komunitní rozvoj nebyl vůbec možný. Komunitní

dobrovolnictví je také zcela spontánní každodenní aktivitou, díky níž se členové podílí na konstituování a udržování komunitního života i na změnách, které formují její další osud. Příjemci komunitního dobrovolnictví jsou hlavně členové komunity, i když může platit, že členové rodiny a komunity se mohou částečně překrývat. V případě komunity, jde však spíše o neformální závazek než o povinnost. Dobrovolníci vidí v této činnosti příležitost zařadit se do společnosti, pobývat s přáteli či s potenciálními partnery. Dobrovolnictví se zde stává otázkou životního stylu, rekreace a relaxace.

Jako příklad komunitního dobrovolnictví můžeme uvést kluby maminek nebo mateřská centra, která napomáhají snižování sociální izolace, do kterého se ženy odchodem ze zaměstnání a celodenní péčí o dítě dostávají. Programovou nabídku kluby tvoří samy dle potřeb a zájmů. Pestrost programu je zajišťována ochotou docházejících maminek nabídnout druhým něco ze svých dovedností (Šimková, 2011).

1.8.10 Dobrovolnictví v církvích a náboženských společnostech

Různých náboženských uskupení působí v ČR podle registru ministerstva kultury celkem 35, ale existuje zde mnoho dalších, jejichž hlavní motivací je také víra a přesvědčení. Dobrovolnictví v církvích a náboženských společenstvích je považováno za kořen a podstatnou nenahraditelnou složku duchovního uskupení. Dobrovolnická služba se zde často překrývá s činností, kterou organizují různé skupiny ve společnosti: práce s mládeží, péče o seniory, podpora maminek s malými dětmi aj. Náboženská uskupení organizující dobrovolnickou činnost jsou např. Diakonie ČCE, Charita, Arcidiecézní centrum pro mládež (Dobrovolnictví v církvích a náboženských společnostech, 2014).

Typickou činností v církvích protestantského typu jsou například duchovenské služby. V Českobratrské církvi evangelické je takovým dobrovolníkem ordinovaný presbyter, který slouží jako zástupce faráře (Šimková, 2011).

Od roku 2005 začali salesiáni spolu se sestrami salesiánkami připravovat své spolupracovníky v rámci tzv. Salesiánské školy animátorů. Program Salesiánští animátoři je akreditovaný dobrovolnický program, určený pro mladé lidi, kteří chtějí

věnovat část svého času dětem a mládeži. Salesiánská práce počítá také s duchovní dimenzí člověka, a proto je důležité, aby se to těchto kurzů zapojili jen ti, kteří jsou schopni tento rozměr respektovat (Šimková, 2011).

1.9 Mezinárodní dobrovolnictví

Přeshraniční dobrovolnictví neznamena jen dobrovolnictví v příhraničních oblastech, či spolupráci dvou komunit v pohraničí, které hranice rozděljuje. Dobrovolnou aktivitu může dobrovolník vykonávat po celém světě. Dobrovolnické pobyty v zahraničí lze dělit na krátkodobé, střednědobé a dlouhodobé (Boček, Lochman, 2012).

1.9.1 Workcamp

Nejčastějším typem krátkodobé dobrovolnické aktivity v mezinárodní skupině bývají mezinárodními workcampy. Jedná se o dvou až třítýdenní akce, kde se scházejí většinou mladí lidé z celého světa, pracují na dobročinném projektu a společně tráví volný čas. Dobrovolníci pracují pět až šest hodin denně a jeden nebo dva dny v týdnu jsou volné. Zúčastnit se může téměř kdokoliv. Dolní věková hranice je zpravidla 18 let a horní se pohybuje kolem 30 let, výjimkou ale nejsou ani dobrovolníci v seniorském věku. Podmínkou je základní znalost angličtiny, která bývá nejčastěji dorozumivacím jazykem. Organizátorem může být obec, nezisková organizace nebo občan (Boček, Lochman, 2012).

Potenciální zájemce si u organizace, která workcampy zajišťuje, vybere projekty, které ho nejvíce zaujaly. Rozhodne se dle zaměření práce, termínů či země. Do jedné přihlášky se doporučuje vybrat větší množství projektů, protože ne vždy je žádost úspěšná. Poté zaplatí účastnický poplatek a přibližně do dvou týdnů se dozví, zda a na jaký projekt byl vybrán. O přijetí rozhoduje hostující zahraniční organizace. Účastník si hradí cestu.

Země, do nichž jsou dobrovolníci vysíláni, se dělí do dvou regionů. Region 1 jsou všechny země Evropy, USA, Kanada, Austrálie, Nový Zéland, Čína, Japonsko, Jižní Korea, Rusko, Taiwan a Turecko. Do regionu 2 patří všechny země Střední a Jižní Ameriky, Afriky, Asie, Oceánie a Blízkého východu s výjimkou zemí uvedených v regionu 1. Toto rozdělení na regiony určuje typ předodjezdové přípravy, které musí všichni účastníci povinně absolvovat.

1.9.2 Evropská dobrovolná služba

Za dlouhodobé dobrovolnictví se většinou považuje aktivita trvající dva a více měsíců, několik hodin týdně. Specifickou formou dobrovolnictví je tzv. dobrovolnická služba, která je závazkem na plný úvazek. Z tohoto důvodu je dostupná mladým lidem a seniorům. Na tyto dvě skupiny se zaměřují dva nejznámější evropské programy, které podporují přeshraniční dobrovolnictví: Evropská dobrovolná služba (EDS) pro mladé lidi ve věku 16 až 30 let a Grundtvig pro lidi nad 50 let. EDS pomáhá mladým lidem zapojit se do dobrovolnických projektů v zemích EU i dalších státech Evropy na dobu 3 měsíců až jednoho roku. Je to velká příležitost pro mladé lidi k hlubšímu poznání jiného kraje a kultury a současně příležitost k poznání neziskového sektoru. Dobrovolník pracuje za ubytování, stravu a kapesné. Organizace, která vysílá nebo hostí dobrovolníka, může být nezisková organizace nebo sdružení, místní, regionální či státní orgán nebo mezinárodní vládní organizace. V České republice se EDS věnuje přes 90 organizací (Boček, Lochman, 2012).

Ten, kdo se chce do EDS zapojit nalezne informace o programu na www.mladezvakci.cz. Zde je možné kontaktovat odpovědnou osobu, která mu poradí, jak si nalézt dobrovolnický projekt, nebo ho odkáže na organizaci, která se EDS zabývá a má sídlo v blízkosti potenciálního dobrovolníka. Program Evropské unie Mládež v akci je otevřen všem mladým lidem bez ohledu na úroveň jejich vzdělání nebo sociální či kulturní původ. Program je také určen pracovníkům s mládeží. Organizace, která by naopak dobrovolníka chtěla hostit, také musí zažádat o akreditaci u programu Mládež v akci. Poté co si dobrovolník projekt vybral a je mu schválen, musí projít

školením a pak zamíří do místa, kde bude dobrovolnou službu vykonávat. Zde se mu bude věnovat mentor, se kterým si dobrovolník dohodne i průběh celého pobytu (Program Evropské unie Mládež v akci, 2014).

Dobrovolník by neměl pracovat víc jak 30 hodin týdně. Hostující organizace platí dobrovolníkovi kapesné, cesta do místa EDS a zpět, ubytování a strava je hrazena grantem projektu (Boček, Lochman, 2012).

Oblasti působení dobrovolníků jsou různé: ochrana životního prostředí, práce s mládeží, sociální integrace, umění, kultura, volnočasové aktivity, sport a jiné. Od roku 2014 nastává nové sedmileté období programů Evropské Unie pro mladé, tentokrát pod názvem „Erasmus +“ (Evropská dobrovolná služba, 2014).

EDS pomáhá získat mladému dobrovolníkovi novou životní zkušenost, sebepoznání, jazykové znalosti, sebevědomí, novou životní i profesionální orientaci. Hostitelské organizaci přináší nové zkušenosti a nápady, nové kontakty či nové možnosti spolupráce (Evropská dobrovolná služba, 2014).

1.9.3 Organizace zprostředkovávající mezinárodní dobrovolnictví

V ČR existují některé specializované organizace jako např. INEX – Sdružení dobrovolných aktivit, Slezská diakonie, Člověk v tísni či ADRA, které workcampy organizují. Aktivně vyhledávají místa, kde by mohly workcampy uskutečnit, a nabízejí tyto pobyty dobrovolníkům z celého světa. Zaměření projektů je velmi pestré. Můžeme zde najít projekty sociální např. v domovech pro seniory, projekty renovační, kde se jedná o obnovu zámků, hradů nebo projekty ekologické jako je kosení luk či výsadba lesů. Práce zde je neplacená, hostující organizace poskytuje stravu a ubytování (Boček, Lochman, 2012).

Program Trochu jinak podporuje rozvoj dobrovolnictví a nabízí příležitosti v rámci dvou odlišných projektů. První z nich je Na dlouho mimo, který nabízí několikaměsíční individuální dobrovolnický projekt v zahraničí a druhý projekt se nazývá DUHA, který pořádá workcampy v České republice.

Obecně prospěšná společnost Tamjdem působí v oblasti českého i mezinárodního dobrovolnictví. Pořádají víkendové výjezdy na pomoc českým neziskovým organizacím, kterých se účastní i zahraniční dobrovolníci a dále realizují dvoutýdenní workcamps s mezinárodní účastí v České republice (Na víkend!, 2014).

2 CÍL PRÁCE A HYPOTÉZY

2.1 Cíl práce

Cílem práce je zjistit, jak jsou studenti ZSF JU informováni o možnostech a přínosech dobrovolnictví v České republice a ve světě.

Dílčím cílem je zjistit rozdíl v informovanosti a rozdíl v zapojení se do dobrovolnických programů mezi studenty prezenčního a kombinovaného studia.

2.2 Hypotézy

S ohledem na cíl a dílčí cíl byly stanoveny níže uvedené hypotézy:

1. Studenti ZSF JU jsou informováni o možnostech dobrovolnictví v ČR.
2. Studenti prezenční formy studia jsou lépe informováni o dobrovolnictví v ČR než studenti kombinované formy studia.
3. Studenti kombinované formy studia nemají informace o možnostech dobrovolnictví v zahraničí.
4. Studenti prezenční formy studia se více zapojují do dobrovolnické činnosti.

3 METODIKA

3.1 Použitá metoda

Ke zpracování praktické části mé bakalářské práce jsem si zvolila kvantitativní výzkum, který, jak uvádí Hendl (2005) poskytuje přesná, numerická data, umožňuje relativně rychlý a přímočarý sběr dat a výsledky jsou relativně nezávislé na výzkumníkovi.

Ke sběru dat jsem využila metodu dotazování v technice dotazníku, jehož velkou výhodou je, že v krátkém časovém období mohu získat informace od velkého počtu jedinců. Dotazník obsahoval 15 otázek, z nichž 2 byly polootevřené a ostatní uzavřené (příloha č. 2). Doba potřebná k vyplnění dotazníku byla stanovena přibližně na 5 minut. Dotazník byl zcela anonymní.

K vytvoření dotazníku jsem použila server „Vypnto.cz“ a k jeho rozeslání jsem využila hromadných emailových adres všech ročníků a oborů ZSF JU. Dotazníkové šetření probíhalo od 10. prosince 2013 do 9. ledna 2014.

3.2 Charakteristika výzkumného souboru

Základní vzorek je tvořen studenty všech oborů prezenční a kombinované formy studia ZSF JU, kterou nyní navštěvuje víc jak 2000 studentů. Na výběr je zde ze třinácti bakalářských a čtyř navazujících magisterských studijních oborů (příloha č. 1).

Výzkumný vzorek tvoří 478 studentů ZSF JU, kteří úplně a správně vyplnili dotazník. Pokud výzkumný vzorek rozdělíme dle prezenční a kombinované formy studia, je tvořen 334 studenty prezenční formy a 144 studenty kombinované formy studia. Počty dotazníků z jednotlivých ročníků ukazuje Tabulka č. 1.

3.3 Zpracování výsledků

Sebraná data z dotazníků jsem zapsala do tabulky v programu Microsoft Excel a poté jsem provedla jejich vyčištění a kódování. V této fázi jsem vytvořila 3 skupiny studentů dle zaměření oborů a to na zaměření v oblasti sociální práce, v oblasti zdravotnictví a ostatní (viz Tabulka č. 1).

Pro zpracování dat jsem použila popisnou (deskriptivní) statistiku. Pro jednoduché porovnání jednoho parametru jsem volila přepočítání na procenta, pro víceparametrová porovnání kontingenční tabulky. Výsledky jsem poté prezentovala pomocí koláčových a sloupcových grafů. Pro ověření hypotéz jsem použila buď kontingenční tabulky, nebo statistickou metodu dobré shody, Chí-kvadrát test.

Chí-kvadrát test dobré shody slouží k testování shody mezi hodnotami, které očekáváme, a těmi, které pozorujeme. Pomocí tohoto testu zjistíme, zda získaný vzorek dat odpovídá předpokládanému rozdělení. Test vychází z frekvenční tabulky a testuje nulovou statistickou hypotézu, tedy tvrzení, že počty v jednotlivých kategoriích se rovnají očekávaným počtům. Statisticky významný rozdíl zjištěný tímto typem testu znamená, že rozdíl mezi četností jevu zjištěnou ve vzorku a očekávanou četností je příliš velký na to, aby byl pouze náhodný. Hladina významnosti (běžně se používá 5%) by v takovém případě byla vyšší než P-hodnota. Míra významnosti se popisuje pomocí hodnoty pravděpodobnosti označované p . Pokud $p < 0.05$, je zřejmé, že byl nalezen statistický významný rozdíl a je tedy možné zamítnout nulovou hypotézu.

Pro interpretaci některých výsledků jsem rozdělila studijní obory do tří oblastí: Sociální práce, Zdravotnictví a ostatní. V následující tabulce uvádím toto rozdělení.

Tabulka č. 1

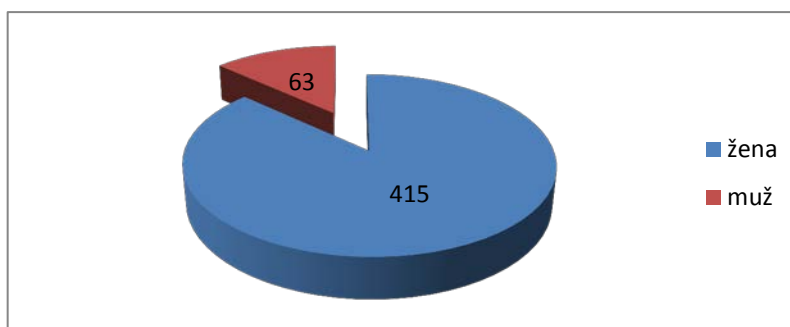
Studijní obor	Forma studia	Odpovědělo PS/KS	Odpovědělo za oblast studia	
Civilní nouzová připravenost	magisterské studium	7 / 9	61 / 24	Ostatní
Nutriční terapeut	bakalářské studium	13 / 0		
Odborný pracovník v ochraně veřejného zdraví	magisterské studium	14 / 0		
Ochrana obyvatelstva se zaměřením na CBRNE	bakalářské studium	6 / 15		
Ochrana veřejného zdraví	bakalářské studium	20 / 0		
Ochrana veřejného zdraví	magisterské studium	1 / 0		
Fyzioterapie	bakalářské studium	33 / 0	169 / 71	Zdravotnictví
Ošetřovatelství ve vybraných klinických oborech	magisterské studium	5 / 12		
Porodní asistentka	bakalářské studium	18 / 9		
Radiologický asistent	bakalářské studium	14 / 8		
Všeobecná sestra	bakalářské studium	63 / 35		
Zdravotní laborant	bakalářské studium	13 / 7		
Zdravotnický záchranář	bakalářské studium	23 / 0		
Rehabilitační – psychosociální péče o postižené děti, dospělé a seniory	bakalářské studium	25 / 11	104 / 49	Sociální práce
Rehabilitační – psychosociální péče o postižené děti, dospělé a seniory	magisterské studium	14 / 14		
Sociální práce ve veřejné správě	bakalářské studium	42 / 24		
Speciální pedagogika	bakalářské studium	14 / 0		
Speciální pedagogika vychovatelství	bakalářské studium	9 / 0		
Celkem		478	334 / 144	

Zdroj: vlastní výzkum

4 VÝSLEDKY

V následující části jsou vyhodnoceny jednotlivé otázky dotazníku. Pro lepší znázornění jsou užity koláčové a sloupcové grafy a tabulky s odpovídajícím popisem.

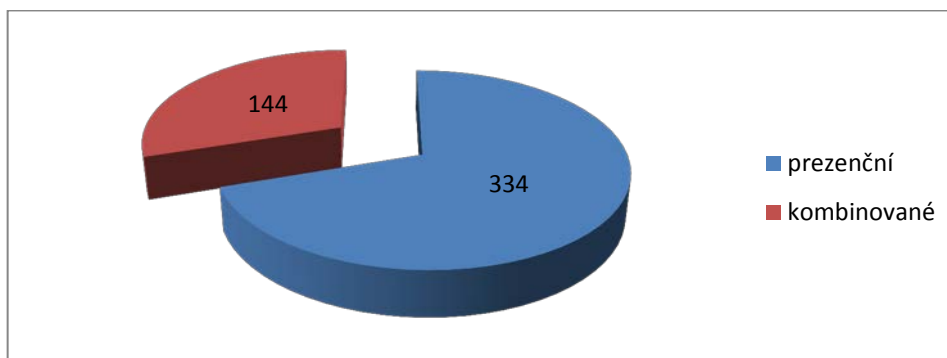
Graf č. 1 Pohlaví respondentů

Zdroj: vlastní výzkum

Z grafu č. 1 je zřejmé, že naprostou převahou jsou zastoupeny ženy, kterých se zúčastnilo celkem 415 (87%) z celkového počtu 478 respondentů.

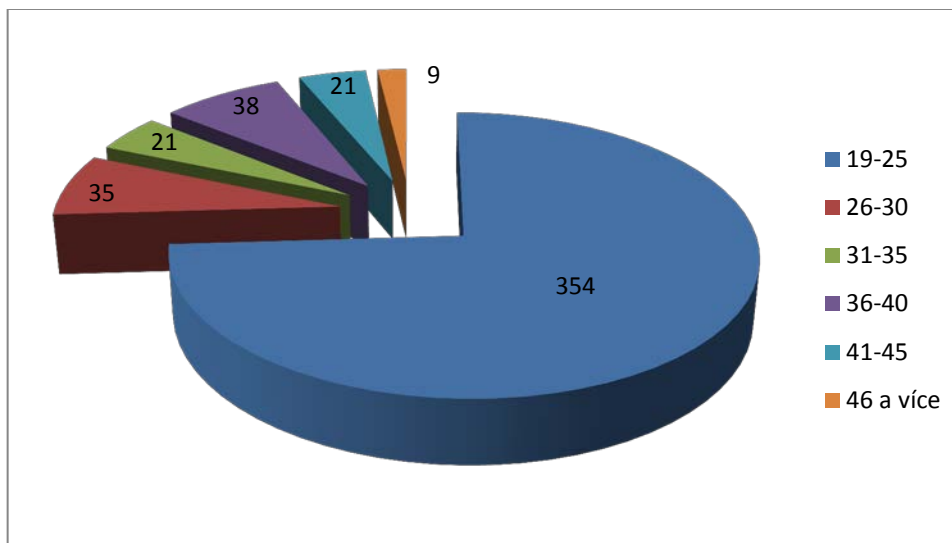
Graf č. 2 Počet respondentů podle formy studia

Zdroj: vlastní výzkum

Z grafu č. 2 je zřejmé, že 334 respondentů (70%) jsou studenty prezenční formy studia (dále jen PS) a 144 respondentů (30%) jsou studenty kombinované formy studia (dále jen KS).

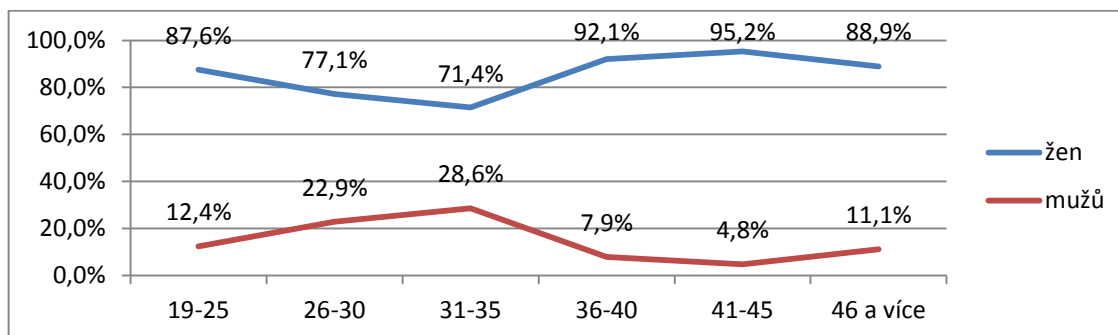
Graf č. 3 Věkové rozložení respondentů

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 3 Představuje věkové zastoupení respondentů. Naprostá většina z nich, 354 (74%) je ve věku 19-25.

Graf č. 4 Věkové rozložení v závislosti na pohlaví

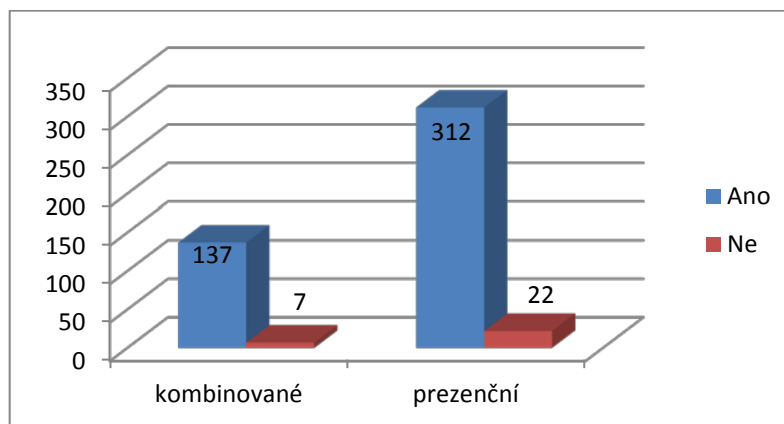

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 4 udává srovnání genderového zastoupení, procentuální rozdělení žen a mužů v dané věkové skupině.

V následujících grafech je prezentována rozdílnost v odpovědích u studentů prezenční formy studia (dále jen PS) a kombinované formy studia (dále jen KS).

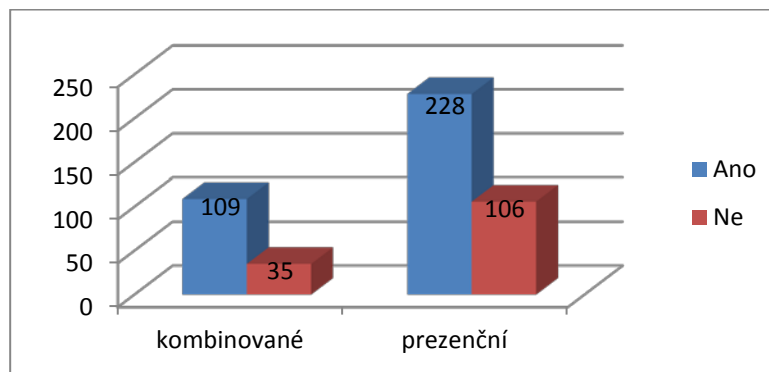
Graf č. 5 Slyšel/a jste o možnosti dělat dobrovolníka a tím pomoci ostatním?

Zdroj: vlastní výzkum

V grafu č. 5 uvádí 95% (137) studentů KS a 93% (312) studentů PS, že slyšeli o možnosti dělat dobrovolníka. Pouze 5% (7) studentů KS a 7% (22) studentů PS o možnosti dělat dobrovolníka neslyšeli.

Graf č. 6 Víte, kam se obrátit v případě, že byste chtěl/a dělat dobrovolníka?

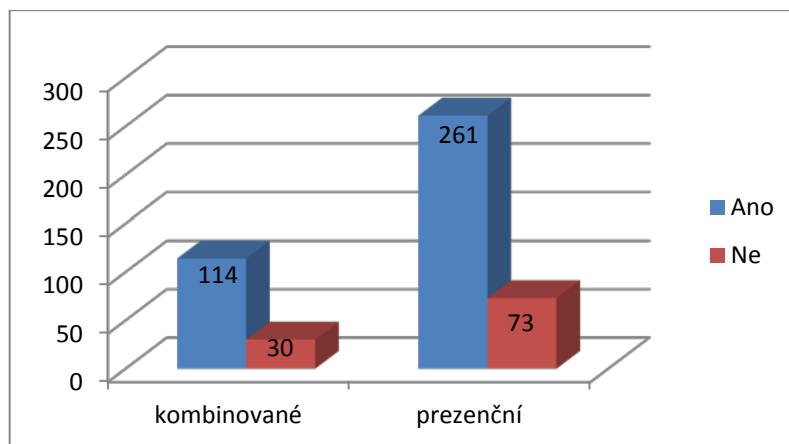

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 6 srovnává studenty kombinovaného a prezenčního studia v odpovědích na otázku, kam se obrátit se žádostí o dobrovolnictví. 68% (228) respondentů PS a 76% (109) respondentů KS odpověděli pozitivně. Negativně odpovědělo 32% (106) respondentů z PS a 24% (35) respondentů z KS.

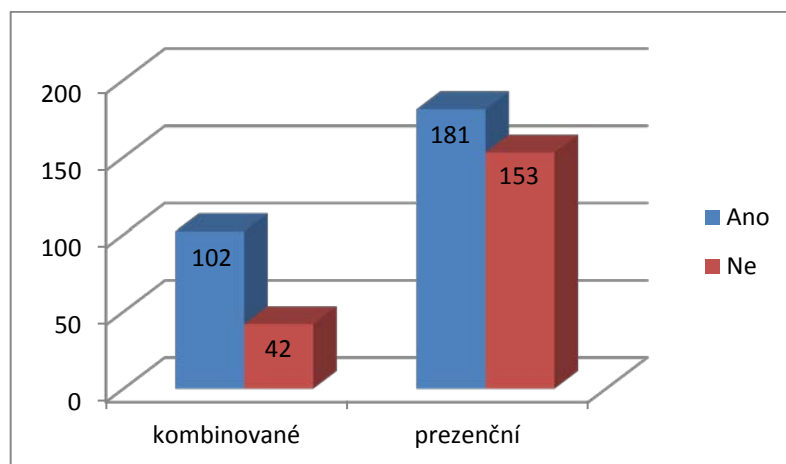
Graf č. 7 Znáte nějaké organizace ve Vašem okolí, které spolupracují s dobrovolníky?

Zdroj: vlastní výzkum

Z tohoto grafu je zřejmé, že 79% (114) studentů KS a 78% (261) studentů PS zná organizaci ve svém okolí, která spolupracuje s dobrovolníky, ale 21% (30) studentů KS a 22% (73) studentů PS žádnou organizaci, která spolupracuje s dobrovolníky ve svém okolí, nezná.

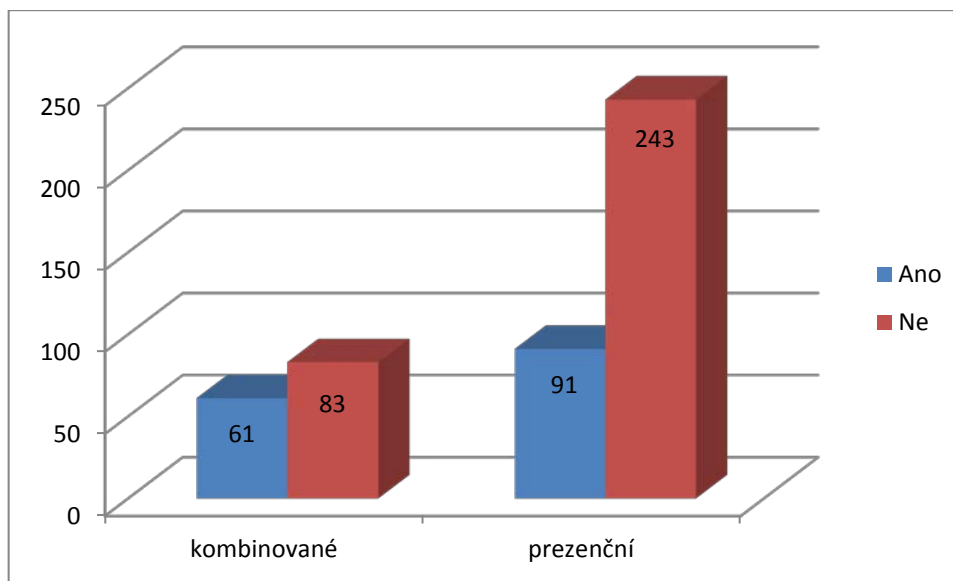
Graf č. 8 Slyšel/a jste o možnosti pracovat jako dobrovolník v zahraničí?

Zdroj: vlastní výzkum

Z grafu č. 8 je zřejmé, že 71% (102) studentů KS a 54% (181) studentů PS slyšeli o možnosti pracovat jako dobrovolník v zahraničí. O této možnosti ale neslyšelo 29% (42) studentů KS a 46% (153) studentů PS.

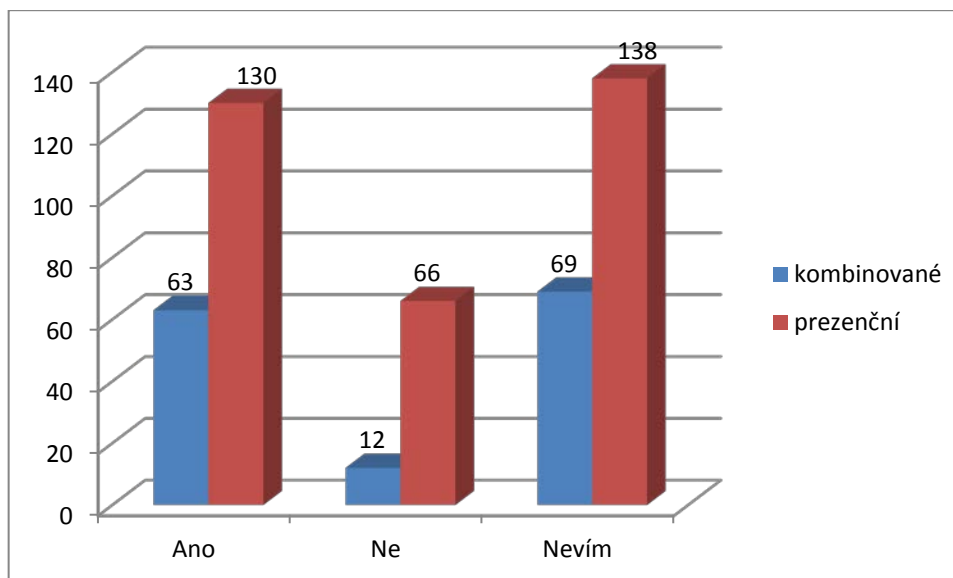
Graf č. 9 Věděl/a byste, na jakou organizaci se obrátit pokud byste chtěl/a odjet jako dobrovolník do zahraničí?

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 9 vyjadřuje, že 61 studentů KS (42%) a 91 studentů PS (27%) ví, na jakou organizaci by se obrátili, pokud by chtěli odjet jako dobrovolník do zahraničí. Kdežto 83 studentů KS a 243 studentů PS neví, na jakou organizaci by se v tomto případě měli obrátit.

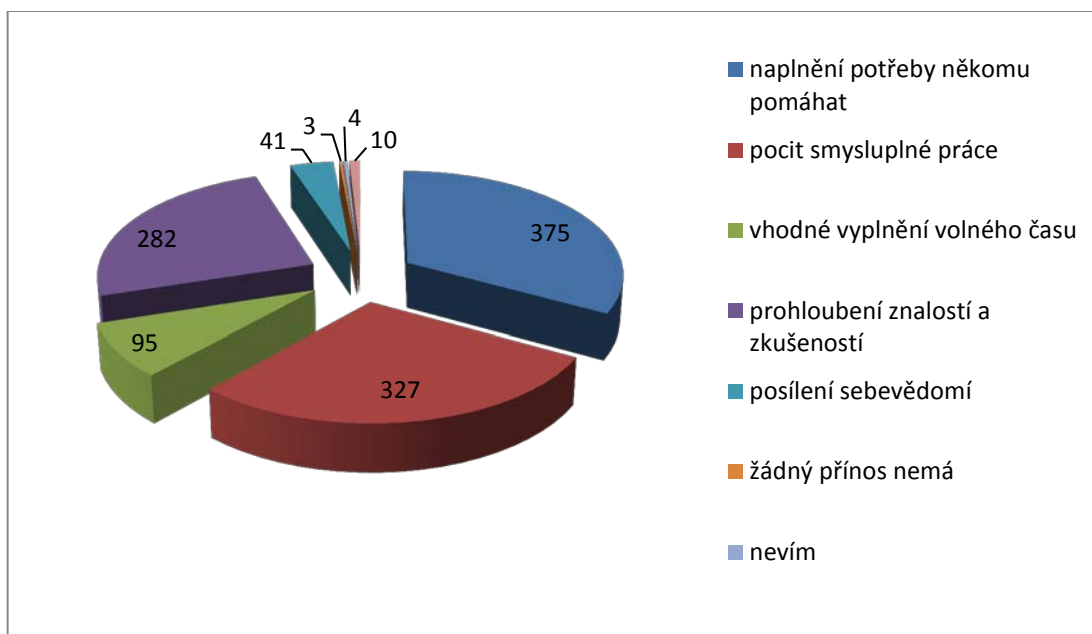
Graf č. 10 Poskytuje ZSF JU dle Vašeho názoru dostatečné množství informací o možnostech dobrovolnické činnosti?

Zdroj: vlastní výzkum

Z grafu č. 10 je zřejmé, že 63 studentů KS (44%) a 130 studentů PS (39%) si myslí, že ZSF JU poskytuje dostatečné množství informací o možnostech dobrovolnické činnosti, ale 12 studentů KS (8%) a 66 studentů PS (20%) si myslí, že ZSF JU neposkytuje dostatečné množství informací. 69 studentů KS a 138 studentů PS uvádí, že neví, zda ZSF JU poskytuje dostatečné množství informací.

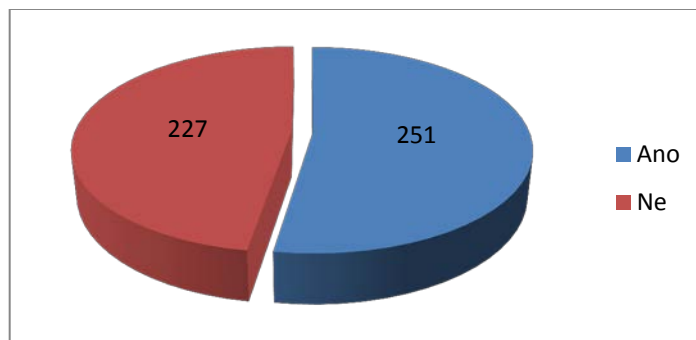
Graf č. 11 Přínos dobrovolnictví

Zdroj: vlastní výzkum

Respondenti měli na otázku č. 12 „Jaký je podle Vás největší přínos dobrovolnictví?“ možnost zaškrtnout nejvíce 3 odpovědi. Při celkové analýze vyplynulo, že největší přínos dobrovolnictví vidí respondenti v naplnění potřeby někomu pomáhat (375 respondentů), dále pak v pocitu smysluplné práce (327) a v prohloubení znalostí a zkušeností (282).

Graf č. 12 Zapojení se do dobrovolnictví

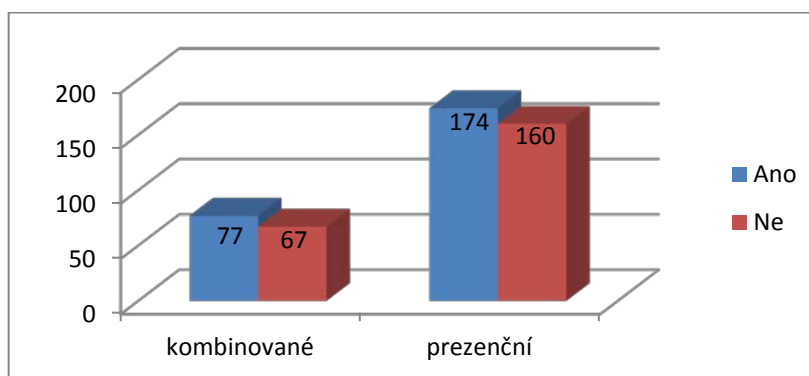

Zdroj: vlastní výzkum

Z grafu č. 12 je patrné, že počet respondentů, kteří se někdy zapojili do dobrovolnictví je o jedno procento vyšší než těch, kteří se doposud nezapojili.

Následující grafy (graf č. 13 - 15) zobrazují odpovědi na otázku č. 13 „Zapojil/a jste se někdy do dobrovolnické činnosti“ v kontextu formy studia, oblasti zaměření studia a věku.

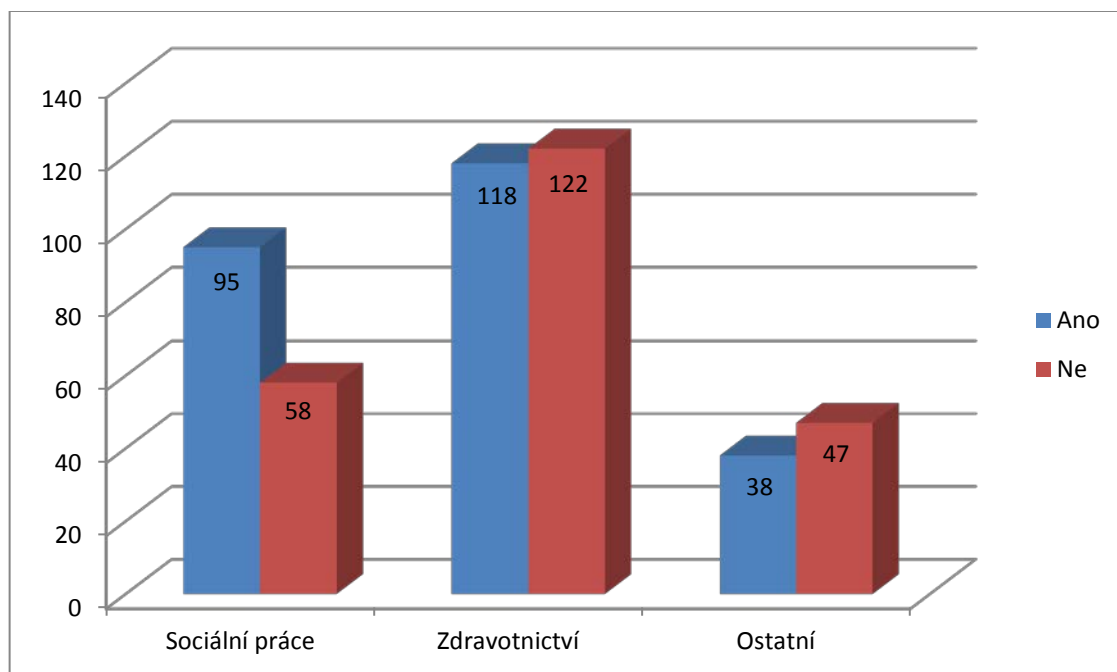
Graf č. 13 Zapojení do dobrovolnictví dle formy studia

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 13 vypovídá o tom, že zapojení respondentů KS i PS je téměř shodné. Studenti KS se zapojili v 53% (77), v 47% (67) se nezapojili. Studenti PS se zapojili v 52% (174) a nezapojili v 48% (160) do dobrovolnické činnosti.

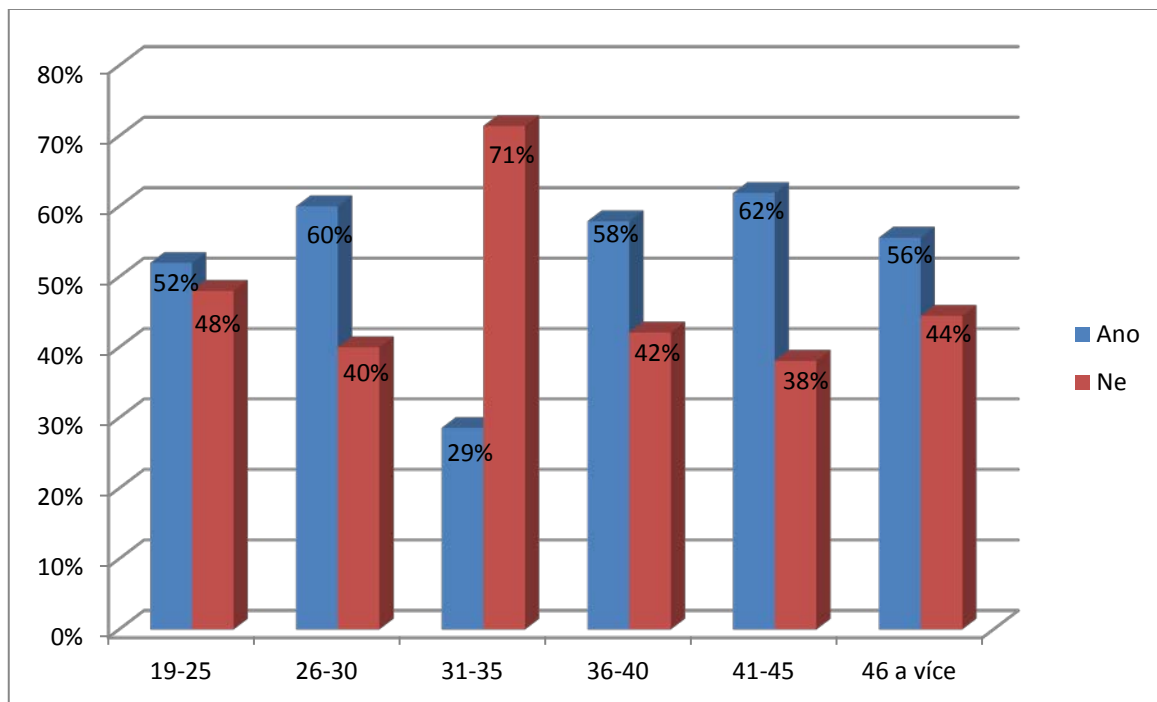
Graf č. 14 Zapojení do dobrovolnictví dle zaměření oboru

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 14 kvantifikuje odpovědi studentů z hlediska zaměření oboru. Nejvíce se do dobrovolnické činnosti zapojili respondenti z oblasti zaměření studia sociální práce, a to ve více než polovině případů (62%), ostatní respondenti nepřekročili 50% hranici, studenti se zaměřením zdravotnictví se účastnili v 49%, studenti se zaměřením ostatní se zapojili v 45%.

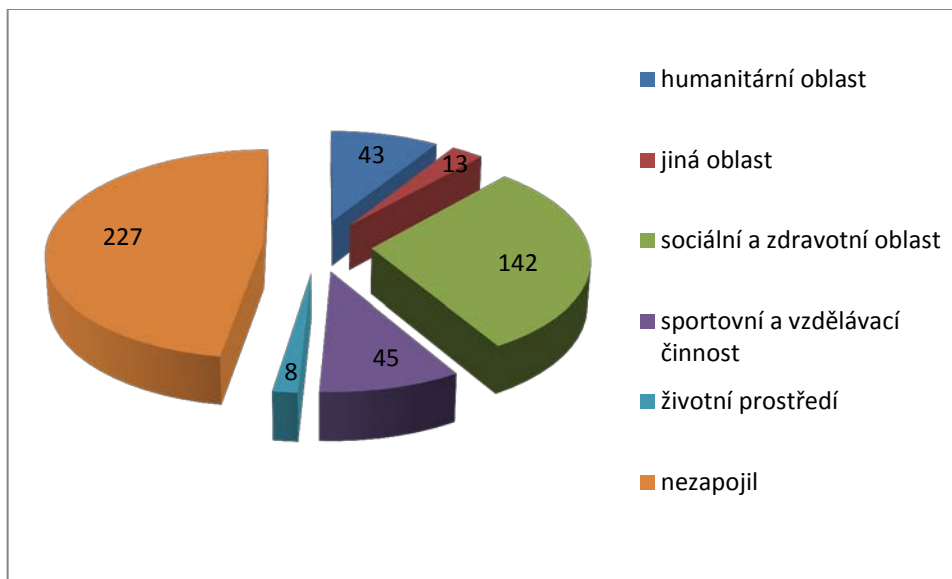
Graf č. 15 Zapojení do dobrovolnictví dle věku

Zdroj: vlastní výzkum

Graf. č. 15 zobrazuje procentuální zapojení studentů do dobrovolnictví dle věku. Ve všech věkových skupinách je zapojení vyšší než 50% kromě skupiny 31-35 let, kde je poměrně nízké, jen 29% respondentů. Nejvyšší zastoupení těch respondentů, kteří se zapojili do dobrovolnictví je ve věkové skupině 41-45 let.

Graf č. 16 Oblast zapojení se do dobrovolnictví

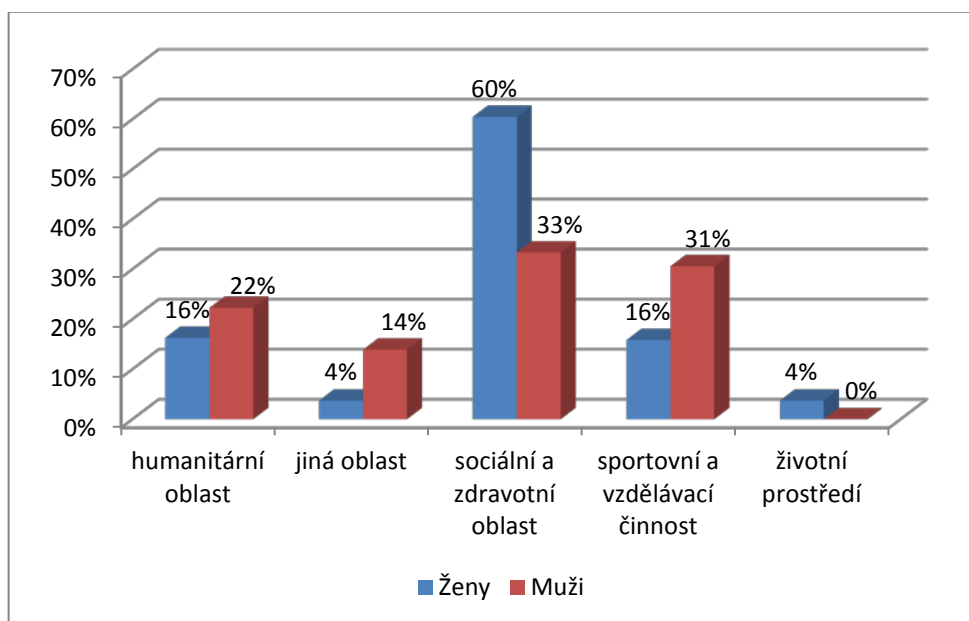
Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 16 znázorňuje rozdělení respondentů podle oblasti zapojení včetně těch, kteří se nezapojili (227). Ze zbylých 251 respondentů se nejvíce zapojilo v oblasti sociální a zdravotní (63%), dále pak v oblasti sportovní a vzdělávací (18%) a humanitární oblasti (17%). Poslední dvě oblasti zapojení se již nedostanou nad 5%.

Následující grafy znázorňují výsledky odpovědí na otázku č. 14 „V jakých oblastech dobrovolnictví jste pracoval/a nebo stále pracujete v kontextu pohlaví (graf č. 17) a oblasti zaměření studijního oboru (graf č. 18).

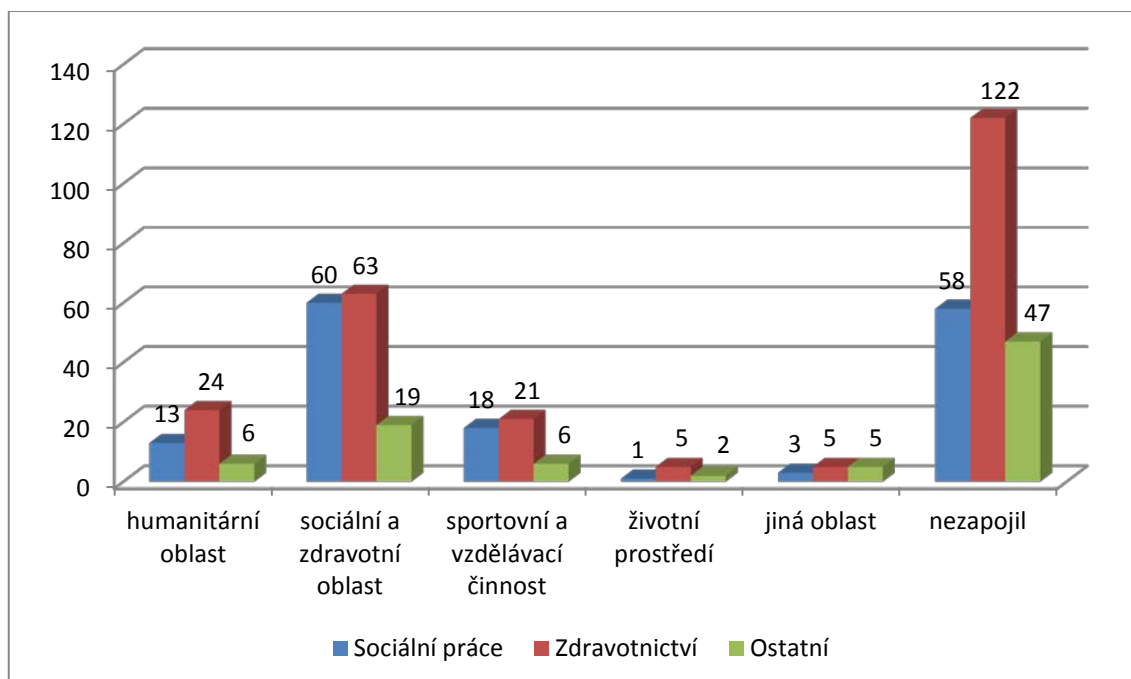
Graf č. 17 Oblast zapojení se v souvislosti pohlaví

Zdroj: vlastní výzkum

V grafu č. 17 jsou respondenti rozděleni podle pohlaví. Ze všech žen, které se do dobrovolnictví zapojily, je jich nejvíce (130 žen) zapojených do sociální a zdravotní oblasti. Ze všech mužů, kteří se do dobrovolnictví zapojili, jich je nejvíce zapojeno také v oblasti sociální a zdravotní (12 mužů), těsně následované oblastí sportovní a vzdělávací (11 mužů).

Graf č. 18 Oblast zapojení se podle zaměření studijního oboru na ZSF JU

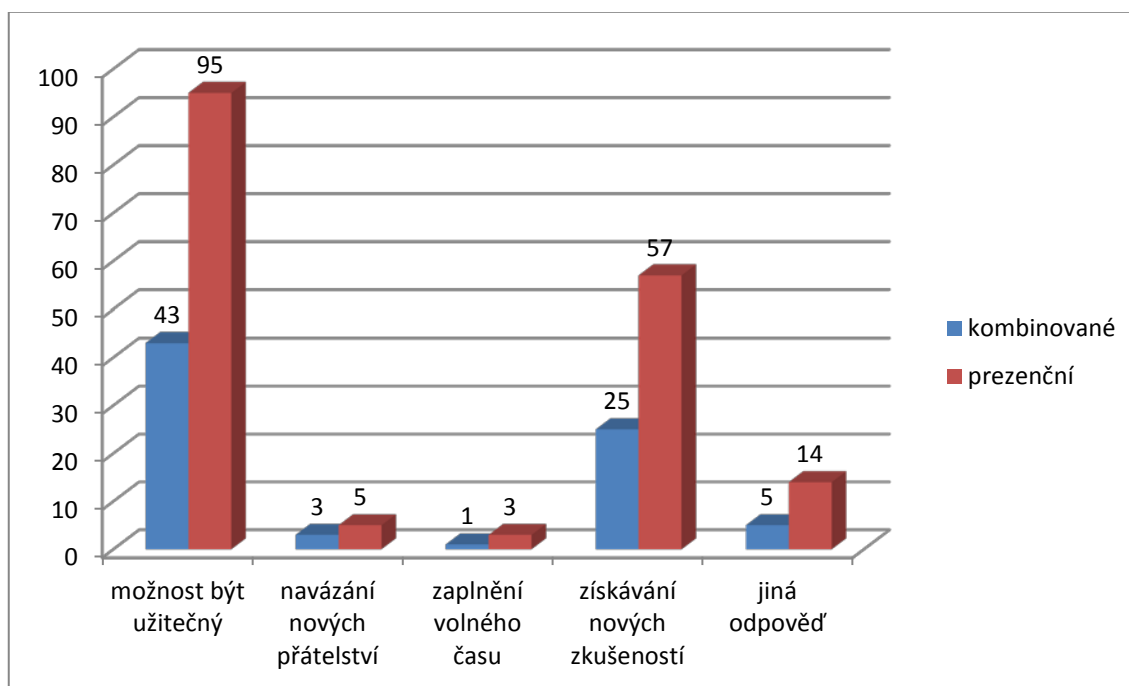

Zdroj: vlastní výzkum

V grafu č. 18 jsou respondenti rozděleni podle zaměření jejich studijního oboru. Studenti se zaměřením na sociální práci, studenti se zaměřením na zdravotnictví a studenti se zaměřením studia ostatní. Graf vypovídá, že v humanitární oblasti dobrovolnictví se nejvíce angažovali studenti z oblasti zdravotnictví (21% ze zapojených), sociální a zdravotní oblasti dobrovolnictví se zapojili nejvíce studenti z oblastí sociální práce (63% ze zapojených) a v té samé oblasti se zapojilo 50% studentů z ostatních oblastí zaměření.

Následující grafy znázorňují odpovědi na otázku „Z jakého důvodu jste se zapojil/a do dobrovolnické činnosti?“ v souvislosti formy studia (graf č. 19) a pohlaví (graf č. 20).

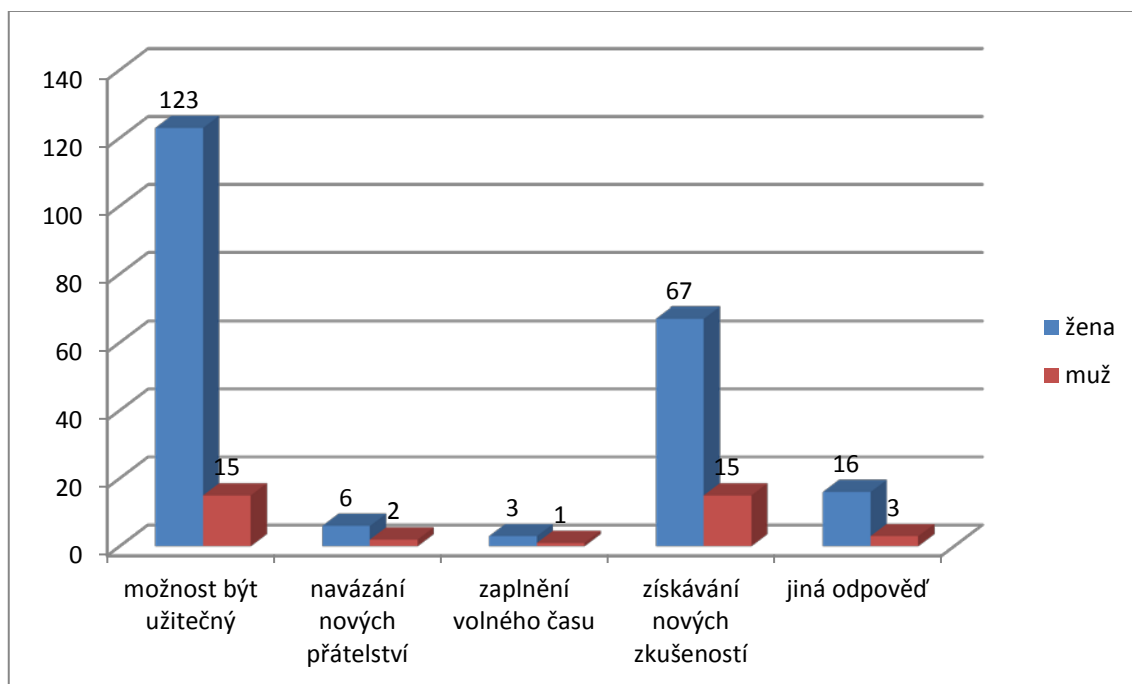
Graf č. 19 Důvody zapojení se do dobrovolnické činnosti dle formy studia

Zdroj: vlastní výzkum

Z grafu č. 19 je zřejmé, že 56% (43) respondentů KS a 54% (95) respondentů PS uvádí, že důvod, proč se zapojil do dobrovolnické činnosti je možnost být užitečný, 33% (25) respondentů KS a 34% (58) respondentů PS uvedlo jako důvod získávání nových zkušeností.

Graf č. 20 Důvody zapojení se do dobrovolnické činnosti dle pohlaví

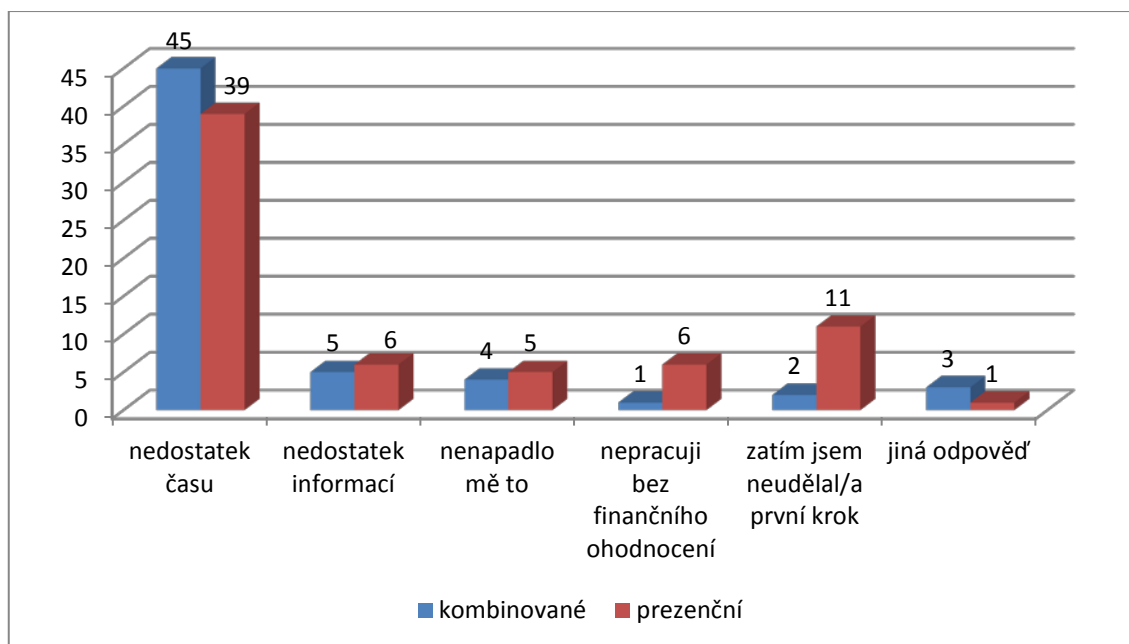

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 20 představuje důvody zapojení se do dobrovolnické činnosti z pohledu muže a ženy. Ženy si v nadpoloviční většině vybrali důvod být užitečná (57%), zatímco u mužů je ten samý důvod na stejné úrovni s možností získání nových zkušeností (42%).

Otázka č. 16 zněla: „Z jakého důvodu jste se nezapojil/a do dobrovolnické činnosti?“. Její výstupy v souvislosti s formou studia (graf č. 21) a pohlavím (graf č. 22) jsou uváděny v následujících grafech.

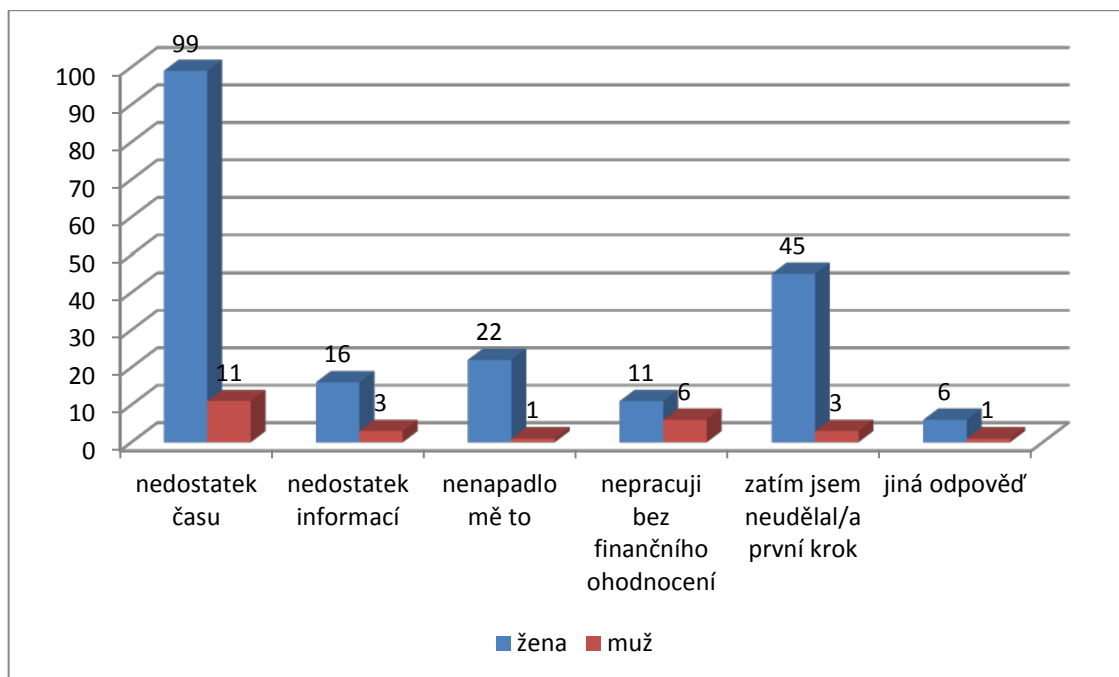
Graf č. 21 Z jakého důvodu jste se nezapojil/a do dobrovolnické činnosti dle formy studia

Zdroj: vlastní výzkum

V grafu č. 21 respondenti udali jako největší důvod pro nezapojení se do dobrovolnické činnosti nedostatek času – 45 studentů KS (75%) a 39 studentů PS (57%). Nepracuji bez finančního ohodnocení uvedlo 6 studentů PS a 1 student KS.

Graf č. 22 Z jakého důvodu jste se nezapojil/a do dobrovolnické činnosti dle pohlaví

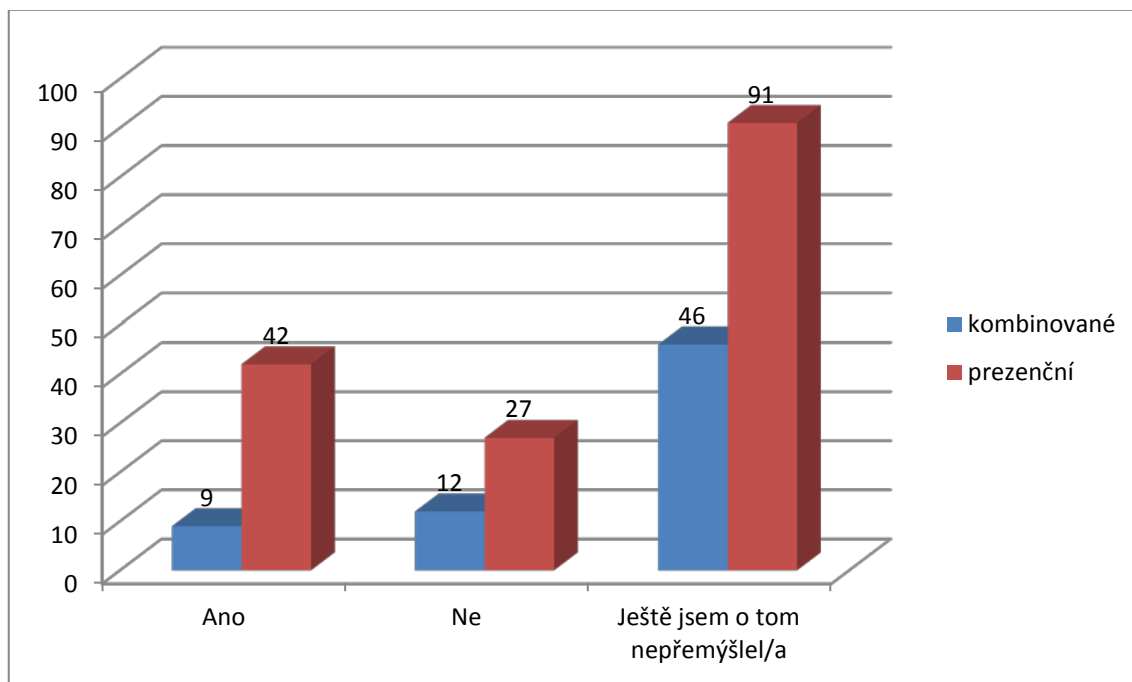

Zdroj: vlastní výzkum

Z grafu č. 22 je zřejmé, že důvod nedostatek času uvádí 51% (99) žen a 46% (11) mužů, zatím jsem neudělal/a první krok uvádí 23% (45) žen a 13% (3) mužů.

Níže uvedené grafy (graf č. 23 a graf č. 24) prezentují výsledky odpovědí na otázku č. 17 „Máte v plánu se někdy v budoucnu věnovat dobrovolnictví?“.

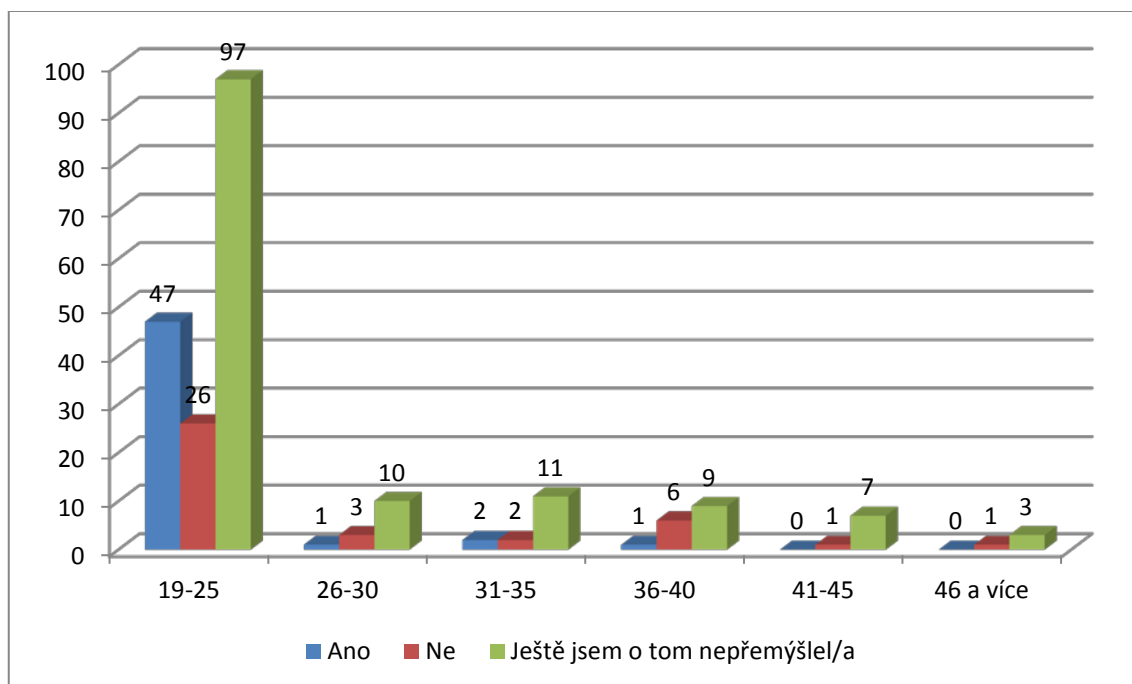
Graf č. 23 Máte v plánu se někdy v budoucnu věnovat dobrovolnictví dle formy studia

Zdroj: vlastní výzkum

Z grafu č. 23 je zřejmé, že studenti PS by se rádi v budoucnu zapojili ve 26% (42), zatímco studenti KS v 13% (9). V budoucnu se dobrovolnické činnosti nevěnovat je rozhodnuto 17% (27) studentů PS a 18% (12) studentů KS. Ještě rozhodnuto není 57% (91) studentů PS a 69% (47) studentů KS.

Graf č. 24 Máte v plánu se někdy v budoucnu věnovat dobrovolnictví dle věku

Zdroj: vlastní výzkum

V grafu č. 24 odpovídají studenti na otázku, zda-li se chtějí v budoucnu věnovat dobrovolnictví. Ve věkové skupině 19-25 let se chce zapojit 28% (47) respondentů, ve věkové skupině 41-45 let 88% (7) respondentů o tom ještě nepřemýšlelo a ve věkové skupině 46 a více let se nechce zapojit nikdo, stejně tak i ve skupině 41-45 let.

Tabulka č. 2

Otázka	Skutečné odpovědi	Očekávané odpovědi	X ²
Slyšel/a jste o možnosti dělat dobrovolníka a tím pomoci ostatním?	449	318	53,965
Víte, kam se obrátit v případě, že byste chtěl/a dělat dobrovolníka?	337	318	1,135
Znáte nějaké organizace ve Vašem okolí, které spolupracují s dobrovolníky?	375	318	10,217
Suma			65,317

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č. 2 se vztahuje k hypotéze 1 „Studenti ZSF JU jsou informováni o možnostech dobrovolnictví v ČR“. Jako hranici informovanosti jsem si zvolila 66%, tedy 2/3 odpovědí. Stanovila jsem si H_0 , která předpokládá, že studenti nejsou informováni, tzn., že kladně odpovědělo méně než 319 studentů na každou z otázek v tabulce (319 = 66%). Pomocí Chí-kvadrát, testu dobré shody jsem porovnála očekávané a skutečné odpovědi. Hladina významnosti je v tomto případě 2 a její kritická hodnota je 5,991. Hodnota výsledného X^2 (Chí-kvadrátu) je významně vyšší a proto jde o nezanedbatelnou statistickou odchylku a můžeme tímto hypotézu H_0 vyloučit, čím je potvrzena hypotéza 1.

Tabulka č. 3

Otázka	Skutečné odpovědi	Očekávané odpovědi	X^2
Slyšel/a jste o možnosti dělat dobrovolníka a tím pomoci ostatním?	137	134	0,067
Víte, kam se obrátit v případě, že byste chtěl/a dělat dobrovolníka?	109	98	1,235
Znáte nějaké organizace ve Vašem okolí, které spolupracují s dobrovolníky?	114	112	0,036
Suma			1,338

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č. 3 reprezentuje statistický test dobré shody Chí-kvadrát – X^2 , který je aplikován na hypotézu 2 „Studenti prezenční formy studia jsou lépe informováni o dobrovolnictví v ČR než studenti kombinované formy studia“. Zvolila jsem si hypotézu H_0 „Studenti prezenční formy studia jsou informováni stejně jako studenti kombinované formy studia“. Pro tuto hypotézu jsem zvolila stejné procento kladných odpovědí u očekávaných odpovědí kombinovaného studia, jako mají skutečné odpovědi prezenčního studia. Výsledná hodnota X^2 je nižší než kritická hodnota pro danou hladinu významnosti ($1,338 < 5,991$) a tak můžeme hypotézu H_0 potvrdit. Statistická odchylka není v tomto případě významná. Tímto výsledkem vyloučíme původní hypotézu 2.

Tabulka č. 4

Otázka	Skutečné odpovědi	Očekávané odpovědi	X^2
Slyšel/a jste o možnosti pracovat jako dobrovolník v zahraničí?	102	96	0,375
Věděl/a byste, na jakou organizaci se obrátit pokud byste chtěl/a odjet jako dobrovolník do zahraničí?	61	96	12,760
Suma			13,135

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č. 4 potvrzuje hypotézu 3 „Studenti kombinované formy studia nemají informace o možnostech dobrovolnictví v zahraničí“ také pomocí Chí-kvadrátu. I zde jsem si stanovila hypotézu H_0 , která zní „Studenti kombinované formy studia mají informace o možnostech dobrovolnictví v zahraničí“. Jako kritérium pro dostatečnou informovanost jsem zvolila $2/3$, 66% kladných odpovědí, což odpovídá počtu 96. Výsledná hodnota X^2 je mnohem vyšší než kritická mez pro danou hladinu významnosti 1 (3,841) a tudíž můžeme hypotézu H_0 vyloučit.

Tabulka č. 5

Zapojil/a jste se někdy do dobrovolnické činnosti?	Skutečné odpovědi	Očekávané odpovědi	X^2
ANO	174	177	0,051
NE	160	177	1,633
Suma			1,684

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č. 5 zpracovává hypotézu 4 „Studenti prezenční formy studia se více zapojují do dobrovolnické činnosti“. Jako hypotézu H_0 jsem zvolila znění „Studenti kombinované formy studia se zapojují do dobrovolnické činnosti stejně jako studenti prezenční formy studia“. Předpokládala jsem tedy stejné procento zapojení u obou forem studia. Respondenti kombinované formy studia se zapojovali v 53%, stanovila jsem tedy očekávané odpovědi respondentů prezenční formy studia také na 53%. Z výsledku je patrné, že hodnota X^2 je 1,684, což je pro hladinu významnosti 1 méně než kritická hodnota 3,841. Statistická odchylka je v tomto případě bezvýznamná a hypotézu H_0 můžeme přijmout za platnou a tudíž původní hypotézu 4 vyvrátit.

5 DISKUSE

Dobrovolnictví je významnou součástí našeho života. Je to morální opora, která ukazuje naši lidskost. Proto si myslím, že jako takové by mělo být i nedílnou součástí aktivity studentů ZSF JU.

O dobrovolnictví neexistuje mnoho publikací a výzkum, který jsem prováděla, je velice specifický, není možné jej srovnávat s žádným jiným. Proto jsem použila jen obecné srovnání.

Výzkumný vzorek tvořilo 478 studentů ZSF JU. Studenti prezenční formy (dále PS) byli zastoupeni 70% a studenti kombinované formy (dále KS) 30%. Nejvíce zastoupeným oborem byl obor Všeobecná sestra následovaný oborem Rehabilitační psychosociální péče o postižené děti, dospělé a seniory a Sociální práce ve veřejné správě. Věkové rozdělení respondentů bylo z téměř tří čtvrtin (74%) tvořeno nejmladší skupinou studentů ve věku od 19 do 25 let, téměř stejným zastoupením skupin 26-30 a 36-40 (7% a 8%), stejným zastoupením skupin 31-35 a 41-45 (4%) a nejmenším zastoupením nejstarší skupiny 46 a více let (2%).

Na otázku č. 6 v dotazníku, zda respondenti slyšeli o možnosti dělat dobrovolníka a tím pomoci ostatním, odpovědělo 7 studentů KS a 22 studentů PS, že neslyšeli. Toto číslo je nízké, přesto mne překvapilo. Domnívala jsem se, vzhledem k oborům, které respondenti studují, že odpovědí na tuto otázku všichni kladně.

Zajímavé je srovnání odpovědí na otázku jestli respondent ví, kam se obrátit v případě, že by o tuto činnost měli zájem a zdali respondent zná ve svém okolí nějaké organizace spolupracující s dobrovolníky. Dalo by se očekávat, že procento kladných odpovědí bude shodné nebo velmi podobné. Výsledky ale ukazují něco jiného. Zatímco 78% respondentů zná v okolí nějaké dobrovolnické organizace, jen 71% dotázaných ví, kam se obrátit v případě zájmu o dobrovolnictví. Zajímalo mne, jestli najdu nějakou souvislost vedoucí k tomuto rozdílu a objevila jsem ji ve věkových skupinách. Respondenti od 26. roku výše odpovídali na obě otázky téměř shodně, zato věková skupina 19-25 měla kladných odpovědí na otázku kam se obrátit 69% a na otázku o existenci organizací v okolí 79%. Myslím si, že důvodem je mládí respondentů, kteří

nemají tolik zkušeností a neuvědomují si spojení existence dobrovolnické organizace s možnostmi zapojení se.

Z tohoto důvodu jsem zkoumala věkový průměr respondentů ve vztahu k formě studia. Logické očekávání bylo, že studenti KS budou starší než studenti PS. Věkový průměr u respondentů PS je 22,4 roku a respondentů KS 33 let. Těchto téměř 11 let rozdílu, je podle nasbíraných dat a mého mínění příčinou různých výsledků u stejných otázek.

Například v odpovědi na otázku 9, jestli respondenti slyšeli o možnosti pracovat jako dobrovolník v zahraničí, odpovědělo kladně 71% studentů KS, ale jen 54% studentů PS.

Při pohledu na věk respondentů jsem vzala do úvahy kromě formy studia také pohlaví. V celkovém pohledu je počet žen 87% z celkového počtu respondentů. Toto číslo se s věkovou skupinou mění. S narůstajícím věkem počet žen klesá, ale od věkové skupiny 36 opět strmě stoupá, jak ukazuje graf č. 3. Myslím si, že je to způsobené tím, že se ženy v období mezi 26. a 35. rokem připravují na budoucí rodinu, které se posléze věnují, aby se pak opět zapojily do více společenského života, například studia.

Na otázku jaký je podle Vás největší přínos dobrovolnictví měli respondenti možnost zaškrtnout nejvíce 3 odpovědi. Největší přínos vidí v naplnění potřeby někomu pomáhat, v pocitu smysluplné práce a v prohloubení znalostí a zkušeností. Toto zjištění opět koreluje s rozsáhlým sociologickým výzkumem z roku 2009, kde Frič, Pospíšilová (2010) uvádějí, že nejdůležitějším přínosem pro oslovené respondenty je uspokojení pocitu někomu pomáhat, pocitu smysluplné práce a možnost uplatnit své schopnosti.

Přestože respondenti jsou studenty humánně orientované fakulty, objevila se zde i odpověď, že dobrovolnictví žádný přínos nemá. Takto odpověděli 3 respondenti, z nichž jeden se do dobrovolnictví sám zapojil. Všichni tři respondenti jsou z věkové skupiny 19-25 let.

Vzdělání je jeden z nejvýznamnějších faktorů, které se pojí se samotným faktem, zda člověk je, či není dobrovolníkem. V kategorii lidí se základním vzděláním nebo vyučenými bez maturity je čtvrtina dobrovolníků, z lidí s maturitou nebo vyšší odbornou školou je přibližně třetina dobrovolníky a mezi vysokoškoláky se

dobrovolnictví věnuje již 40% osob. Vzdělání souvisí také se stabilitou. Krátkodobé dobrovolnictví bychom očekávali ve spojení s vysokoškolským vzděláním, avšak pojí se pouze se vzděláním středoškolským. Vysokoškoláky podobně jako lidi se základním vzděláním najdeme spíše mezi dobrovolníky dlouhodobými (Frič, Pospíšilová, 2010).

Přestože studenti a senioři se obecně řadí do skupin lidí, kteří mají nejvíce volného času, z průzkumu je zřejmé, že seniorů je mezi formálními i neformálními dobrovolníky nejméně.

Z mého výzkumu je zřejmé, že do dobrovolnictví se zapojilo 53% studentů KS a 52% studentů PS. Frič, Pospíšilová (2010) uvádějí, že v České republice se formálnímu dobrovolnictví věnuje 30% občanů nad 15 let a 38% občanů České republiky se věnuje neformálnímu dobrovolnictví. Přičemž 40% občanů, kteří se věnují neformálnímu dobrovolnictví, se zároveň věnuje i dobrovolnictví formálnímu. Tento rozdíl by se dal vyhodnotit tak, že mnou zkoumaná skupina respondentů je zcela jiného charakteru než ta, na které byl proveden výzkum v roce 2009. Proto je velmi těžké a zavádějící srovnávat výsledky mého výzkumu s kterýmikoli jinými.

Srovnávala jsem také počet respondentů, kteří již mají s dobrovolnictvím zkušenosti z hlediska jejich věku. Předpokládala jsem, že ti respondenti, kteří prošli vzdělávacím systémem za socialismu, tedy studovali základní a střední školu před rokem 1989, kdy se o dobrovolnictví moc nevědělo, natož informovalo nebo cokoli konalo, tak tito respondenti se do dobrovolnictví zatím nezapojili, nebo jen minimálně. Výsledky ovšem ukázaly, že nejvíce zkušeností s dobrovolnictvím mají respondenti mezi 41-45 věkem a to 62%. Respondenti ze skupiny 36-40 a 46 a více let dosáhli lepších výsledků než respondenti z věkové skupiny 19-25 let. To zcela popírá můj předpoklad.

Otázkou ovšem je, zda respondenti z věkové skupiny 41-45 a 46 a více nebyli zapojeni v dobrovolnictví před rokem 1989. V této době byla účast občanů na „brigádách“ (dobrovolnických akcích) masovým fenoménem. Jako příklad lze uvést tzv. Akce „Z“, které hojně využívala každá obec a město. Tyto akce byly „dobrovolnou“ výpomocí na základě vládního nařízení všude tam, kde státní správa nestíhala plnit úkoly. Jak uvádějí Frič, Pospíšilová (2010), kdo chtěl studovat, musel se povinně

zúčastňovat brigád, kdo chtěl postupovat v práci do vyšších funkcí, musel plnit socialistické závazky a zadarmo pracovat v ideologicky podchycených společenských organizacích (ROH, Pionýr, Svaz žen). Protože ale v mém výzkumu 85% respondentů z věkové skupiny 41-45 a 60% z věkové skupiny 46 a více uvádí, že jsou nebo byli zapojeni v sociální či zdravotnické oblasti, předpokládám, že se jedná o dobrovolnictví po roce 1989.

Respondenti mého výzkumu, kteří jsou zapojeni do dobrovolnictví, nejčastěji uváděli sociální a zdravotní oblast, na druhém místě to byla sportovní a vzdělávací činnost. Naopak Frič, Pospíšilová (2010) uvádějí, že typy organizací, pro které pracuje v české populaci největší podíl dobrovolníků, jsou neziskové organizace v oblasti sportu, tradiční zájmové (rybáři, myslivci), dobrovolní hasiči a organizace v oblasti kultury.

Dobrovolnictví ve zdravotních a sociálních službách je relativně nový fenomén, který se úspěšně rozšiřuje hlavně ve velkých městech za podpory státních institucí. Dá se proto předpokládat, že zastoupení dobrovolníků v těchto službách se bude neustále zvyšovat. Od ostatních se odlišuje důrazem na morální, sociální a politické hodnoty, vyjádřené např. snahou přispět k utváření lepšího světa, snahou být protiváhou tržní a konzumní společnosti či snahou vyrovnávat nespravedlnosti života (Křížová, Tošner, 2011).

Je pozitivní, že o dobrovolnictví mají respondenti zájem. Více než polovina z nich se zapojila a z těch, co se nezapojili, jen 15% o tom neuvažuje.

Zkoumala jsem, jak se budou chtít respondenti do dobrovolnictví zapojovat v budoucnu. Otázka směřovala pouze na ty respondenty, kteří doposud neměli s dobrovolnictvím žádnou zkušenost. Výsledkem bylo 23% respondentů uvažujících o zapojení se do dobrovolnické činnosti, 17% je rozhodnutých, že se nezapojí a plných 60% ještě není rozhodnutých. Nejvíce rozhodnutých respondentů je z věkové skupiny 19-26 a 36-40 let, téměř polovina. Zatímco u té mladší je 28% rozhodnuto se zapojit a 15% nikoli, u starší skupiny je plných 38% rozhodnuto se nezapojit a 6% ano. To je na jednu stranu dobrý výsledek, protože mladá generace půjde té další příkladem, na druhou stranu je škoda přijít o zkušenosti a zapojení těch starších. Z pohledu formy

studia se chce do dobrovolnictví zapojit 27% respondentů PS a 13% respondentů KS. Tento výsledek koresponduje s předchozím zjištěním, protože věkový průměr respondentů PS patří do věkové skupiny 19-25.

Na otázku, z jakého důvodu se nezapojili do dobrovolnické činnosti, odpovědělo 45% studentů KS a 39% studentů PS, že hlavní důvod je nedostatek času. Toto zjištění odpovídá výsledkům projektu, kde Janečková, Koubová (2008) uvádí, že přibližně polovina studentů, kteří by měli zájem zapojit se do nějaké dobrovolnické aktivity, napsala, že jim v tom brání časové důvody. Frič, Pospíšilová (2010) taktéž uvádějí, že dobrovolnictví významně souvisí s životní dráhou dobrovolníků a s okolnostmi, které k ní patří a ovlivňují zapojení člověka do sociálních sítí nebo množství volného času.

Zjišťovala jsem, jaká je souvislost mezi důvodem respondentů, proč se nezapojili a rozhodnutím v budoucnu se zapojit či nikoli. Nepřekvapilo mě například, že ze 17 respondentů, kteří uvedli, jako důvod, proč se nezapojili, že nepracují bez finančního ohodnocení, jich je 11 rozhodnutých se nezapojit ani v budoucnu, 5 o tom zatím neuvažuje a jen jeden plánuje se dobrovolnictví věnovat. Naopak u respondentů, kteří uvedli, že se nezapojili z nedostatku informací, jsou všichni buď rozhodnuti se zapojit v budoucnu, nebo o tom zatím neuvažovali. Ani jeden neodpověděl záporně.

Být dobrovolníkem je podle mého názoru užitečné. Studenti, kteří budou jednou pracovat v pomáhajících profesích, by měli mít zkušenosti s dobrovolnictvím už třeba z důvodu, že to přináší člověku sociální kompetence, připravuje je na život, na řešení problémů, na komunikaci a v neposlední řadě na zodpovědnost. Zvláště studenti PS by se měli více zapojovat do dobrovolnické činnosti. Studentů, kteří si uvědomují, že získat zkušenosti s prací dobrovolníka bude v jejich budoucím profesionálním životě nenahraditelnou devizou, bude jistě stále přibývat. Kučerová (2010) uvádí, že v dnešní době se již můžeme setkat se zaměstnavateli, kteří vnímají důležitost dobrovolnické zkušenosti a absolvent s touto zkušeností získá výhodu a větší šanci získat práci. Na druhou stranu stále většina zaměstnavatelů informaci o dobrovolnické zkušenosti nebere vůbec v potaz a často není při pohovoru ani zmíněna.

Práce s hypotézami

Ve svém výzkumu jsem vyslovila čtyři hypotézy. Všechny jsem vyhodnotila pomocí statistické metody testu dobré shody Chí-kvadrát. První hypotéza, že studenti ZSF JU jsou informováni o možnostech dobrovolnictví v ČR, byla potvrzena. Stanovila jsem si mezní hranici mezi informovaností a neinformovaností na 66% kladných odpovědí. Množství pod touto hranicí určuje nedostatečnou informovanost a množství od této hranice výše značí dostatečnou informovanost. Určila jsem si hypotézu H_0 , která je opakem hypotézy 1 a tu pak podrobila testu. Výsledek určil vysokou statistickou odchylku, a tudíž jsem tím hypotézu H_0 vyvrátila a potvrdila tak původní hypotézu (viz Tabulka č. 2).

Pro vyhodnocení druhé hypotézy, že studenti prezenční formy studia jsou lépe informováni o dobrovolnictví v ČR, než studenti kombinované formy studia jsem stanovila hypotézu H_0 , která říká, že respondenti KS jsou informováni stejně nebo více než respondenti PS. Určila jsem si očekávané odpovědi, vyhodnotila obdržené a na nich spočítala X^2 , který vyšel 1,338 (viz Tabulka č. 3). Hladina významnosti je v tomto případě 2 a pro ni je kritická hodnota chí-kvadrátu 5,991. Z toho vyplývá, že hypotéza H_0 nelze zamítnout a tudíž původní hypotézu vyvrací. Statistická odchylka je v tomto případě nevýznamná. Výsledky ukazují, že respondenti KS jsou lépe informováni o dobrovolnictví v ČR než respondenti PS a je to dáno dle mého názoru tím, že vzhledem ke svému věku stihli nabrat více zkušeností. Jejich věkový průměr je o třetinu vyšší než respondentů prezenčního studia.

Třetí hypotéza, že studenti kombinované formy studia nemají informace o možnostech dobrovolnictví v zahraničí, byla potvrzena. Zkoumala jsem hypotézu H_0 „studenti kombinované formy studia mají informace o možnostech dobrovolnictví v zahraničí“. Vyhodnocením Chí-kvadrátu jsem dostala významnou statistickou odchylku, která hypotézu H_0 vyvrátila. Zajímavé je, že přestože počet respondentů KS, kteří mají informace o možnostech dobrovolnictví v zahraničí je nízký, počet respondentů PS je ještě nižší. I zde bych výsledek výzkumu přičetla rozdílu věkového průměru u obou skupin respondentů.

Čtvrtá hypotéza, že studenti prezenční formy studia se více zapojují do dobrovolnické činnosti než studenti kombinovaného studia, byla opět vyvrácena. Zkoumaná hypotéza H_0 , jejímž předpokladem bylo, že studenti prezenční formy studia se zapojují do dobrovolnické činnosti stejně, jako studenti kombinované formy studia měla výsledný X^2 1,684. Ten je menší než kritická hodnota pro danou hladinu významnosti 1 (1,684 < 3,841), a tak nemohu vyloučit hypotézu H_0 . Díky tomu mohu ale vyvrátit původní hypotézu. Z výzkumu vyplývá, že respondenti KS se zapojují více než respondenti PS. Tento výsledek připisují rozdílu ve vyzrálosti, protože respondenti KS s věkovým průměrem 33 let nasbírali mnohem více životních zkušeností než respondenti PS, vidí více souvislostí mezi prací dobrovolníka a ostatním životem, více si uvědomují důležitost a přínos této činnosti.

Shrnutí a doporučení

Výsledky ukazují, že studenti ZSF JU jsou informováni o možnostech a přínosech dobrovolnictví v ČR, a že se do dobrovolnictví zapojila polovina respondentů. Toto zjištění je pozitivní, ovšem na druhou stranu je možné z výsledků vyčíst i náměty na zlepšení. Například informovanost o možnostech v zahraničí není až tak vysoká, jak bych očekávala. A v kontextu toho, že o těchto možnostech vědí více studenti KS než PS je tato informace pro fakultu významná. Z projektu Janečkové, Koubové (2008) je zřejmé, že jako nejčastější zdroj informací studenti využívají školní nástěnky, dále čerpají z webových stránek ZSF JU a z letáků.

Jako možné řešení bych viděla zlepšení práce s nástěnkami, obzvláště v budově Uran, která podle mého mínění zaostává za destinací v ulici Emy Destinové. A protože v současné době na ZSF JU již nefunguje dobrovolnické centrum, bylo by přínosné, aby spolupracovala s dobrovolnickými centry v Českých Budějovicích a zveřejňovala o nich informace a odkazy právě na již zmiňovaných nástěnkách a na webových stránkách ZSF JU.

6 ZÁVĚR

Má bakalářská práce se v souladu s jejím cílem věnuje otázce informovanosti studentů ZSF JU o možnostech a přínosu dobrovolnictví v České republice a ve světě. Protože je to specifické téma, na něž neexistuje podobný výzkum, srovnávala jsem výsledky pouze v obecné rovině.

V teoretické části se zabývám současným stavem dobrovolnických aktivit na ZSF JU a definicí pojmů dobrovolnictví, dobrovolník a dalších. Také jsem se v této části věnovala rozdělení dobrovolnictví podle typu, historii dobrovolnictví v České republice, přínosům dobrovolnictví, legislativě a v neposlední řadě, možnostem u nás a ve světě.

V části samotného výzkumu jsem hodnotila odpovědi respondentů na předem definované otázky dotazníku. Data byla zpracována elementární statistikou pomocí kontingenčních tabulek a statistické metody dobré shody, Chí-kvadrát test. Výsledky byly prezentovány pomocí koláčových a sloupcových grafů.

Další část bakalářské práce, diskuze, představuje analýzu výsledku z několika pohledů, vyzdvihuje zásadní a zajímavé poznatky a předkládá možná vysvětlení. V úvodu mé práce jsem si stanovila čtyři hypotézy, které jsem s pomocí výsledků z výzkumu kvalifikovala. První hypotéza (Studenti ZSF JU jsou informováni o možnostech dobrovolnictví v ČR) byla potvrzena, ačkoli mé očekávání bylo větší. Procento respondentů, kteří nemají dostatek informací, je podle mého názoru významné a je třeba se nad tím zamyslet. Druhá hypotéza (Studenti prezenční formy studia jsou lépe informováni o dobrovolnictví v ČR než studenti kombinované formy studia) byla vyvrácena. Výsledek je těsný a vyznívá lépe pro studenty kombinovaného studia. Třetí hypotéza (Studenti kombinované formy studia nemají informace o možnostech dobrovolnictví v zahraničí) byla potvrzena. Přestože většina studentů má nějaké informace o možnostech dobrovolnictví v zahraničí a jak výsledky výzkumu ukazují studenti KS jsou informováni lépe než studenti PS, v závěru jsou tyto informace malé. Čtvrtá hypotéza (Studenti prezenční formy studia se více zapojují do dobrovolnické činnosti) byla vyvrácena. Zhruba polovina studentů z obou forem studia se zapojila.

Výsledky ukazují, že studenti kombinovaného studia jsou mnohem lépe informováni a sami se do dobrovolnické činnosti zapojují, než jsem od tohoto výzkumu očekávala. Na druhou stranu, obecně celková informovanost studentů by mohla být na vyšší úrovni, obzvláště studentů prezenčního studia. Důvodem, proč si myslím, že studenti nejsou dostatečně informováni, může být zdroj informací, který není zcela vyčerpán. Rozdílem mezi kombinovanou formou studia a prezenční formou studia je jednak samotná forma studia a s tím i frekvence výskytu studentů v učebnách a zázemí ZSF JU, ale také průměrný věk studentů. Očekávala jsem, že studenti, kteří se na půdě fakulty pohybují častěji, budou mít i větší množství informací.

7 SEZNAM INFORMAČNÍCH ZDROJŮ

BAROCHOVÁ, Eliška, 2011. Evropský rok dobrovolnictví 2011. *Sociální práce*. Roč. 11, č. 4, s. 9-11. ISSN 1213-6204.

BERANOVÁ, D., 2013. *Motivace dobrovolníků vykonávajících canisterapii*. Bakalářská práce. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta. Vedoucí práce: Mgr. Šárka Pechková.

BLAUSTEIN, A. I., 2003. *Make a difference. America's Guide to Volunteering and Community Service*. San Francisco: Heydey Books. ISBN 0-7879-6804-8.

BOČEK, Josef a Ondřej LOCHMAN, 2012. *Dobrovolně přes hranice*. Praha: HESTIA, DC Ústí nad Labem, Plán B a Národní institut dětí a mládeže MŠMT.

BROŽA, Michal, 2002. Valné shromáždění OSN vyzvalo k co nejširšímu zapojení do dobrovolnických aktivit. *GRANTIS*. Roč. 10, č. 3, s. 2-3. ISSN 1213- 404X.

BŘÍZOVÁ, Bohdana a Šárka KOUBOVÁ, 2008. Význam výcviku dobrovolníků ve zdravotně sociální sféře. *KONTAKT* [online]. Roč. 10, č. 1. [cit. 2014-02-03]. ISSN 1804-7122. Dostupné z: <http://casopis-zsfju.zsf.jcu.cz/kontakt/clanky/1-2008/771-vyznam-vycviku-dobrovolniku-ve-zdravotne-socialni-sfere>

BŘÍZOVÁ, Bohdana a Šárka PECHKOVÁ, 2013. Dobrovolnictví na vysoké škole – praxe a výzkum. In: NOVÝ, J. (ed.). *Dobrovolnictví ve výzkumu a v praxi. Sborník konference konané u příležitosti 60. výročí založení VŠE v Praze*. Jindřichův Hradec: Oeconomica, str. 82-89. ISBN 978-80-245-1986-9.

ČANČÍK, Michal, 2008. Poslání dobrovolnických center v ČR. In *10 let rozvoje dobrovolnictví – rehabilitace občanských ctností: sborník konference*. [online]. Kroměříž ©2008. [cit. 2014-02-03]. Dostupné z: http://www.unesco-kromeriz.cz/sbornik_dobrovolnictvi2008/sbornik.pdf

Celoživotní vzdělávání, 2012. *Czv.jcu.cz* [online]. ©2012 [cit. 2014-02-03]. Dostupné z: <http://www.czv.jcu.cz/cs>

Centrum podpory studentů se specifickými potřebami, 2014. *Jcu.cz* [online]. ©2014 [cit. 2014-02-03]. Dostupné z: <http://www.jcu.cz/centrum-ssp/zakladni-informace>

ČESKO. *Zákon č. 198/2002 Sb., ze dne 24. dubna 2002, o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů*, v platném znění. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-198>

Dobrovolnická centra a programy, 2014. *Dobrovolnik.cz* [online]. ©2014 [cit. 2014-02-03]. Dostupné z: <http://www.dobrovolnik.cz/management-dobrovolnictvi/dobrovolnicka-centra-a-programy/>

Dobrovolnická centra, jejich historie a činnost, 2014. *Dobrovolnik.cz* [online]. ©2014 [cit. 2014-02-03]. Dostupné z: <http://www.dobrovolnik.cz/management-dobrovolnictvi/dobrovolnicka-centra-jejich-historie-a-cinnost/>

Dobrovolnictví v církvích a náboženských společnostech, 2014. *Dobrovolnik.cz* [online]. ©2014 [cit. 2014-02-03]. Dostupné z: <http://www.dobrovolnik.cz/oblasti-dobrovolnictvi-v-cirkvich-a-nabozenskych-spolecnostech/>

DOLEŽALOVÁ, K. a L. KUBOVÝ, 2014. Dobrovolnictví v kultuře. *Dobrovolnik.cz* [online]. ©2014 [cit. 2014-02-03]. Dostupné z: <http://www.dobrovolnik.cz/oblasti-dobrovolnictvi/dobrovolnictvi-v-kulture/>

DRÁBOVÁ, M., J. EISERTOVÁ a R. PROKEŠOVÁ. (eds.), 2010. *Ústav sociální práce*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta. ISBN 978-80-7394-203-8.

Evropská dobrovolná služba, 2014. *Inexsda.cz* [online]. ©2014 [cit. 2014-02-03]. Dostupné z: <http://www.inexsda.cz/cs/dobrovolnictvi/evs/Evropska-dobrovolna-sluzba>

Evropská dobrovolná služba, 2014. *Evs.cz* [online]. ©2014 [cit. 2014-02-03]. Dostupné z: <http://www.evs.place.cz>

FRIČ, P. a kol., 2001. *Dárcovství a dobrovolnictví v České republice*. Praha: AGNES. ISBN 80-902633-7-2.

FRIČ, P., T. POSPÍŠILOVÁ a kol., 2010. *Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století*. Praha: AGNES. ISBN 978-80-903696-8-9.

FRIČ, Pavol a Martin VÁVRA, 2012. *Tři tváře komunitního dobrovolnictví: neformální pomoc, organizovaná práce a virtuální aktivismus*. Praha: AGNES a HESTIA. ISBN 978-80-903696-9-6.

HENDL, J., 2005. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál. ISBN 80-7367-040-2.

HORÁKOVÁ, Ludmila, 2001. Mezinárodní rok dobrovolníků v jeho vztah k dobrovolné práci při ochraně památek a přírody. In: *Dobrovolnictví a dárcovství – Obnova občanských ctností: sborník konference*. [online]. Kroměříž ©2001. [cit. 2014-02-03]. Dostupné z: <http://www.unesco-kromeriz.cz/sbornik2001/horakova.htm>

CHLOUBOVÁ, I. a kol., 2011. *Akademický rok 2011/2012*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta.

JANEČKOVÁ, Jana a Šárka KOUBOVÁ 2011. Dobrovolnictví studentů na Zdravotně sociální fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. In: MATULAYOVÁ, T. (ed.). *Fenomén dobrovolnictva v sociálních službách: zborník príspevkov*. Prešov: Prešovská univerzita, str. 100-107. ISBN 978-80-970485-5-6.

JEŽKOVÁ, Z., 2011. Knihovny. In: DOLEŽALOVÁ, K., JEŽKOVÁ, Z., KOMÁRKOVÁ, A., *Dobrovolníci pro kulturu*. Dobrovolnická činnost v kulturních organizacích. Praha: Institut umění-Divadelní ústav, s. 63-86. ISBN 978-80-7008-268-3.

JIRÁNEK, Radek, 2003. Zákon o dobrovolnické službě a jeho aplikace. In: *Dobrovolníci v krizových situacích: sborník konference*. [online]. Kroměříž ©2003. [cit. 2014-02-03]. Dostupné z: http://www.unesco-kromeriz.cz/sbornik_2003/jiranek_radek.pdf

KATEDRA SUPERVIZE A ODBORNÉ PRAXE, 2006. *Činnosti katedry*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta.

KELLER, J., F. GÁL a P. FRIČ, 1996. *Hodnoty pro budoucnost*. Praha: G plus G. ISBN 80-901896-4-4.

KOŘÍNKOVÁ, I., 2014. Dobrovolnictví ve zdravotnictví. *Dobrovolnik.cz* [online]. ©2014 [cit. 2014-02-03]. Dostupné z: <http://www.dobrovolnik.cz/oblasti-dobrovolnictvi/dobrovolnictvi-ve-zdravotnictvi/>

KOVÁŘ, D., 2014. Dobrovolnictví ve sportu. *Dobrovolnik.cz* [online]. ©2014 [cit. 2014-02-03]. Dostupné z: <http://www.dobrovolnik.cz/oblasti-dobrovolnictvi/dobrovolnictvi-ve-sportu/>

KŘÍŽOVÁ, E., J. TOŠNER, 2011. Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v sociálních a zdravotních službách. *FÓRUM sociální politiky*. Roč. 5, č. 1, s. 24-29. ISSN 1802-5854.

KUČEROVÁ, L., 2010. *Vlivy dobrovolnictví na profesní uplatnění*. Diplomová práce. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta. Vedoucí práce: Mgr. Bohdana Břízová.

MATOUŠEK, Oldřich, 2003. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-548-2.

Na víkend!, 2014. *Tamjdem.cz* [online]. ©2014 [cit. 2014-02-03]. Dostupné z: <http://www.tamjdem.cz/na-vikend/>

Profil fakulty, 2013. *Zsf.jcu.cz* [online]. ©2013 [cit. 2014-02-03]. Dostupné z: <http://www.zsf.jcu.cz/cs/o-fakulte>

Program Evropské unie Mládež v akci, 2007-2014. *Mladezvakci.cz* [online]. ©2007-2014 [cit. 2014-02-03]. Dostupné z: <http://www.mladezvakci.cz/informace-o-programu/o-programu-mladez-v-akci/>

Skautské projekty – tvoříme lepší svět, 2011. *Junak.cz* [online]. ©2011 [cit. 2014-02-03]. Dostupné z: <http://www.junak.cz/skauting/nase-projekty>

ŠIMKOVÁ, S. (ed.), 2011. *Dobrovolníci mění svět: sborník příkladů dobré praxe*. Praha: Národní institut dětí a mládeže MŠMT. ISBN 978-80-87449-15-8.

ŠVESTKOVÁ, Renata, 2005. Minulost a současnost dobrovolnictví. *KONTAKT* [online]. 2005, roč. 7, č. 3-4. [cit. 2014-02-03]. ISSN 1804-7122. Dostupné z: <http://casopis-zsfju.zsf.jcu.cz/kontakt/clanky/3-4-2005/315-minulost-a-soucasnost-dobrovolnictvi>

TOŠNER, J. HESTIA, o. s. 1993 – 2011. In: *Dobrovolnik.cz* [online]. 03. leden 2011 [cit. 2014-02-03]. Dostupné z: <http://www.dobrovolnik.cz/management-dobrovolnictvi/dobrovolnicka-centra-a-programy/>

TOŠNER, Jiří a Olga SOZANSKÁ, 2006. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. 2.vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7367-178-6.

TOŠNER, Jiří, 2001. Dobrovolnictví – rehabilitace občanských ctností. *Sociální politika*. Roč. 27, č. 9, s. 4-7. ISSN 0049-0962.

URBAN, Michal, 2011. Evropský rok dobrovolnictví – koordinace ze strany MŠMT. In: *Dobrovolnictví – opora občanské společnosti: sborník konference*. [online]. Kroměříž © 2011. [cit. 2014-02-03]. Dostupné z: http://www.unesco-kromeriz.cz/sbornik_dobrovolnictvi2011/sbornik.pdf

Ústav zdravotně sociální práce, 2013. *Zsf.jcu.cz* [online]. ©2013 [cit. 2014-02-03]. Dostupné z: <http://www.zsf.jcu.cz/cs/ustav-zdravotne-socialni-prace>

VALOUŠEK, Jan, 2004. Zákon o dobrovolnictví. *GRANTIS*. Roč. 12, č. 5, s. 18-19. ISSN 1213-404X.

Výroční zpráva ZSF JU o činnosti 2011.2012. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta.

Výroční zpráva ZSF JU o činnosti 2012. 2013. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta.

ZÁŠKODNÁ, Helena a Adéla MOJŽÍŠOVÁ, 2011. Psychologické aspekty dobrovolnictví v kontextu sociální práce. *Sociální práce*. Roč. 11, č. 4, s. 62-68. ISSN 1213-6204.

8 PŘÍLOHY

Příloha 1: Bakalářské a magisterské studijní obory na ZSF JU

Příloha 2: Dotazník

Příloha č. 1 – Bakalářské a magisterské studijní obory na ZSF JU

Studijní obor: *Fyzioterapie*

Bakalářské studium studijního programu Specializace ve zdravotnictví v oboru Fyzioterapie je tříleté a po jeho absolvování získají absolventi prezenčního studia se souhlasem MZ ČR oprávnění vykonávat zdravotnické povolání. Hlavním důvodem přípravy tohoto druhu kvalifikačního studia v oboru Fyzioterapie byla snaha o vybudování srovnatelného vzdělávacího programu se zeměmi Evropské unie.

Cílem bakalářského studijního oboru Fyzioterapie je připravit vysokoškolsky vzdělaného profesionála, který bude schopen a oprávněn poskytovat fyzioterapii i funkční diagnostiku v rehabilitačních lůžkových i ambulantních zařízeních, lázeňských léčebnách a ústavech sociální péče. Na základě získaných vědomostí a dovedností absolvent studijního oboru bude schopen pracovat v rámci rehabilitačního i multidisciplinárního týmu s cílem vrátit člověka postiženého na zdraví následkem nemoci, úrazu či vrozené vady do aktivního společenského života.

Studijní obor: *Nutriční terapeut*

Bakalářské studium studijního programu Specializace ve zdravotnictví v oboru Nutriční terapeut je tříleté a po jeho absolvování získají absolventi se souhlasem MZ ČR oprávnění vykonávat zdravotnické povolání. Hlavním východiskem pro sestavení studijního plánu byly výstupní znalosti a dovednosti, tzv. rámcová kompetenční kritéria, stanovená vyhláškou a standardy pro profesi nutriční terapeut.

Cílem studijního oboru je připravit odborníky, kteří budou kvalifikovaně vykonávat činnosti nutričního terapeuta na úseku ochrany a podpory veřejného zdraví všech věkových skupin. Tato péče směřuje k podpoře, posílení a udržení zdraví, k prevenci vzniku onemocnění, k prevenci komplikací a úmrtí, kterým lze předejít.

Studijní obor: *Ochrana obyvatelstva se zaměřením na chemické, biologické, radiologické a jaderné noxy a výbušniny*

Bakalářské studium studijního programu Ochrana obyvatelstva v oboru Ochrana obyvatelstva se zaměřením na CBRNE je tříleté. Bakalářský studijní obor Ochrana obyvatelstva se zaměřením na CBRNE, který vznikl transformací předcházejícího oboru Aplikovaná radiobiologie a toxikologie. Výuka běží v prezenční i kombinované formě. Jeho absolvováním získá student potřebné znalosti v problematice krizového managementu se zaměřením na mimořádné události a krizové situace a to především ve vztahu k chemickým, biologickým, radiačním, radiologickým a výbušným noxám jak na člověka, tak i flóru a faunu, možnosti jejich detekce a způsoby prevence.

Studijní obor: *Ochrana veřejného zdraví*

Bakalářské studium studijního programu Veřejné zdravotnictví v oboru Ochrana veřejného zdraví je tříleté a po jeho absolvování získají absolventi se souhlasem MZ ČR oprávnění vykonávat zdravotnické povolání. Studium má poskytnout studentům vzdělání zaměřené na problematiku ochrany a podpory veřejného zdraví. Ochrana a podpora veřejného zdraví je podle zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, souhrn činností a opatření k vytváření a ochraně zdravých životních a pracovních podmínek a zabránění šíření infekčních a hromadně se vyskytujících onemocnění, ohrožení zdraví v souvislosti s vykonávanou prací, vzniku nemocí souvisejících s prací a jiných významných poruch zdraví a dozoru nad jejich zachováním.

Absolventi tohoto studijního oboru jsou oprávněni vykonávat zdravotnické povolání asistenta ochrany veřejného zdraví. Studenti po absolvování výše uvedeného studijního programu mohou svoji profesi vykonávat ve státní správě v ochraně a podpoře veřejného zdraví na krajských hygienických stanicích (orgánu ochrany veřejného zdraví) v příslušných oborech např. hygieny práce, hygieny dětí a mládeže, hygieny výživy, hygieny obecné a komunální, epidemiologie a podpory zdraví, kde provádí státní zdravotní dozor, hodnocení rizik a výchovu obyvatelstva ke zdravému životnímu stylu.

Studijní obor: *Porodní asistentka*

Bakalářské studium studijního programu Porodní asistence v oboru Porodní asistentka je tříleté a po jeho absolvování získají absolventi se souhlasem MZ ČR oprávnění vykonávat zdravotnické povolání. Hlavním východiskem pro sestavení studijního plánu byly výstupní znalosti a dovednosti, tzv. rámcová kompetenční kritéria – stanovená směrnicemi a dokumenty Evropské komise pro profesi porodní asistentka. Absolventi tohoto studijního oboru na základě získaných vědomostí z porodní asistence, medicínských a humanitních věd a dovedností získaných v odborné klinické praxi budou schopni jak zhodnotit aktuální stav a bio-psycho-sociální potřeby ženy, tak i odpovídajícím způsobem reagovat a poskytovat ženě potřebnou péči v období zdraví, fyziologického těhotenství, fyziologického porodu a v období po porodu.

Studijní obor: *Radiologický asistent*

Bakalářské studium studijního programu Specializace ve zdravotnictví v oboru Radiologický asistent je tříleté a po jeho absolvování získají absolventi se souhlasem MZ ČR oprávnění vykonávat zdravotnické povolání.

Výuka běží v prezenční i kombinované formě. Cílem je příprava vysokoškolsky kvalifikovaných zdravotnických pracovníků oprávněných k provádění radiologických zobrazovacích a ozařovacích postupů a aplikaci ionizujícího záření při postupech používaných při lékařském ozáření.

Absolventi studijního oboru získají znalosti z matematicko-fyzikálních, medicínských, společensko-vědních a ostatních souvisejících oborů, které jim umožní rychlou profesní adaptaci na změněné podmínky a požadavky praxe.

Studijní obor: *Rehabilitační-psychosociální péče o postižené děti, dospělé a seniory*

Bakalářské studium studijního programu Rehabilitace oboru Rehabilitační-psychosociální péče o postižené děti, dospělé a seniory je tříleté.

Bakalářský obor Rehabilitační – psychosociální péče o postižené děti, dospělé a seniory umožní absolventovi získat potřebné vědomosti a dovednosti ze zdravotnických, sociálních, právních, humanitních a speciálně pedagogických oborů,

které jsou potřebné pro sociálního pracovníka. Nedílnou složkou přípravy jsou zároveň dovednosti a znalosti, jež student získá v průběhu odborné praxe pod supervizí. Možnosti uplatnění absolventa jsou v sociálních zařízeních – ambulantních a ústavních, v orgánech státní správy a samosprávy, v nestátních neziskových organizacích a v pedagogických zařízeních.

Absolvent splňuje podle zákona č.108/2006 Sb., o sociálních službách v platném znění, kvalifikační předpoklady pro výkon práce sociálního pracovníka.

Studijní obor: *Sociální práce ve veřejné správě*

Bakalářské studium studijního programu Sociální politika a sociální práce oboru Sociální práce ve veřejné správě je tříleté.

Cílem studijního oboru je připravit vysokoškolsky vzdělaného zaměstnance pro profesí v sociální práci ve veřejné správě ve všech jejích oblastech, tj. sociálního zabezpečení státní správy, veřejné správy a v poradenství v sociálním zabezpečení. Jde o přípravu erudovaného odborníka s teoretickými a praktickými znalostmi a dovednostmi v systému sociální práce s klientem v souladu s evropskými trendy, tj. minimalizovat přímé a nepřímé důsledky trvalého nebo dlouhodobého problému jedince. Příprava se dále soustřeďuje do oblastí právní teorie a praxe s hlubším zaměřením na legislativu k výkonu profesí ve veřejné správě a financování sociální oblasti. Nedílnou složkou přípravy jsou zároveň dovednosti a znalosti, jež student získá v průběhu odborné praxe pod supervizí.

Absolvent bakalářského studia bude ovládat problematiku sociální politiky a sociální práce v profesním rozsahu tak, aby principy tohoto oboru využíval v široké praxi na profesionální úrovni. Absolvent studia zvládne všechny složky sociální politiky, sociální práce, práva, ekonomiky a řízení do takové míry, aby je mohl sám provádět nebo příslušnou službu zajistil podle potřeby po stránce organizační. Vybrané obory práva a práva sociálního zabezpečení pak vymezují okruh právní problematiky v kontextu potřebných znalostí k výkonu profesí.

Studijní obor: *Speciální pedagogika – vychovatelství*

Bakalářské studium studijního programu Speciální pedagogika oboru Speciální pedagogika - vychovatelství v prezenční i kombinované formě je tříleté a umožňuje absolventům široké uplatnění v oblasti pomáhajících profesí. V sektoru školství získávají v souladu se zákonem č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících, plnou kvalifikaci asistenta pedagoga, učitele mateřské školy ve třídách nebo školách zřízených pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami a vychovatele ve výchovných zařízeních pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami nebo ve školských zařízeních pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy (např. dětské domovy či výchovné ústavy). V oblasti sociálních služeb získávají plnou kvalifikaci sociálního pracovníka, respektive pracovníka v sociálních službách podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Absolventi mohou dále nalézt uplatnění např. také ve státní správě či samosprávě ve školství nebo v sociální oblasti, v nestátních neziskových organizacích zaměřených na humanitární či charitativní pomoc, na sdružování občanů se zdravotním postižením, na prevenci sociálně patologických jevů, na organizaci dobrovolnictví apod.

Studijní obor: *Speciální pedagogika*

Bakalářské studium studijního programu Speciální pedagogika oboru Speciální pedagogika je tříleté.

Cílem studijního oboru je připravit vysokoškolsky vzdělaného a profesně připraveného pracovníka vedle pedagogických, psychologických a speciálně pedagogických disciplín na získávání znalostí z oblasti společenských a zdravotnických disciplín, managementu a na rozvoj osobnosti jako nezbytného předpokladu úspěšného působení v pomáhajících profesích.

Absolvent nalezne uplatnění zejména v oblasti školství, sociálních služeb, státní správy a samosprávy. Hlavním cílem je však příprava studentů k pokračování v navazujícím magisterském studijním oboru a získání plné kvalifikace speciálního pedagoga.

Studijní obory: *Všeobecná sestra*

Bakalářské studium studijního programu Ošetřovatelství v oboru Všeobecná sestra je tříleté a po jeho absolvování získají absolventi se souhlasem MZ ČR oprávnění vykonávat zdravotnické povolání.

Absolventi studijního oboru Všeobecná sestra na základě vědomostí a dovedností z ošetřovatelských, medicínských a humanitních oborů a na základě zkušeností z odborné praxe budou schopni rozpoznat somatické a psychosociální potřeby klienta/nemocného a zajistit potřebnou péči směřující k posílení a udržení zdraví, k prevenci onemocnění a k péči o klienta nemocného jak v období nemoci, tak i v období jeho rekonvalescence.

Absolventi najdou uplatnění v ambulantních a lůžkových zdravotnických zařízeních. Budou mít teoretické a praktické předpoklady pro vedení ošetřovatelského týmu, privátní praxe nebo vedení ošetřovatelských agentur.

Studijní obor: *Zdravotní laborant*

Bakalářské studium Zdravotní laborant je tříleté, a po jeho absolvování získají absolventi prezenčního i kombinovaného studia se souhlasem MZ ČR oprávnění vykonávat zdravotnické povolání.

Hlavním důvodem realizace tohoto druhu kvalifikačního studia byla snaha o vybudování srovnatelného vzdělávacího programu se zeměmi Evropské unie, která přispívá k realizaci nového pojetí práce ve zdravotnických laboratořích. Studium současně respektuje příslušné aktuální normy vydané Ministerstvem zdravotnictví České republiky.

Cílem bakalářského studijního oboru Zdravotní laborant je vychovat vysokoškolsky kvalifikovaného pracovníka, určeného pro samostatnou práci v klinických laboratořích, kde vykonává svoji práci na vysoké profesionální úrovni. Obsah vzdělání je zaměřen na zvládnutí analýz biologického materiálu za použití nejmodernějších metodických postupů, přístrojové a počítačové techniky, především v těchto laboratořích: klinická biochemie, hematologie, imunologie, krevní transfuze, histologie, mikrobiologie a parazitologie, buněčná a molekulární genetika.

Studijní obor: *Zdravotnický záchranář*

Bakalářské studium studijního programu Specializace ve zdravotnictví v oboru Zdravotnický záchranář je tříleté a po jeho absolvování získají absolventi prezenčního studia se souhlasem MZ ČR oprávnění vykonávat zdravotnické povolání. Hlavním důvodem realizace tohoto druhu kvalifikačního studia byla snaha o vybudování srovnatelného vzdělávacího programu se zeměmi Evropské unie, které přispěje k realizaci nového pojetí přednemocniční péče. Cílem bakalářského studijního oboru Zdravotnický záchranář je připravit vysokoškolsky kvalifikovaného odborníka pro samostatnou činnost v rámci specifické ošetrovatelské péče na úseku neodkladné péče, akutního příjmu a všude tam, kde jsou nemocní a zranění bezprostředně ohroženi na životě.

Absolventi studijního oboru Zdravotnický záchranář na základě svých vědomostí a dovedností z ošetrovatelských, medicínských a humanitních oborů a na základě zkušeností z odborné praxe budou schopni zhodnotit aktuální stav a bio-psycho-sociální potřeby klienta a poskytovat neodkladnou péči postiženým všech věkových skupin v omezeném časovém intervalu – na místě vzniku náhlé příhody, během transportu do zdravotnického zařízení a na odděleních urgentních příjmů.

Studijní obor: *Civilní nouzová připravenost*

Navazující magisterské studium studijního programu Ochrana obyvatelstva oboru Civilní nouzová připravenost je dvouleté. Výuka běží v prezenční i kombinované formě. Tento studijní obor vznikl transformací předcházejícího oboru Krizová radiobiologie a toxikologie.

Civilní nouzová připravenost je obor zahrnující souhrn civilních řídicích plánovacích a kontrolních procesů a vazeb, které správní úřady, orgány samosprávy a k tomu určené instituce připravují pro řešení mimořádných událostí a krizových situací.

Navazující magisterský obor umožňuje studentům výběr ze dvou modulů. Vedle společných předmětů si student může zvolit buď modul OZ (ekonomicko-zdravotnicko-organizační) se zaměřením na problematiku ekonomicko hospodářskou a organizačně zdravotnickou ve vztahu ke krizovému řízení nebo modul RT (radio-toxikologický) se

zaměřením na problematiku CBRNE. Povinné a povinně volitelné předměty jsou doplněny volitelnými předměty, tak aby student získal v případě zájmu i orientaci v problematice druhého modulu než si sám zvolil ke studiu.

Studijní obor: *Odborný pracovník v ochraně veřejného zdraví*

Navazující magisterské studium studijního programu Veřejné zdravotnictví oboru Odborný pracovník v ochraně veřejného zdraví je dvouleté a navazuje na bakalářské studium v oboru Ochrana veřejného zdraví.

Studium má poskytnout studentům vysoce kvalifikované vzdělání zaměřené na problematiku ochrany a podpory veřejného zdraví. Ochrana a podpora veřejného zdraví je definována zákonem č. 258/2000 Sb. o ochraně veřejného zdraví v platném právním znění. Absolventi tohoto studijního oboru jsou oprávněni vykonávat zdravotnické povolání odborného pracovníka v ochraně veřejného zdraví.

Po ukončení tohoto studijního programu budou absolventi vykonávat činnosti související s výkonem státního dozoru a další činnosti související s ochranou a podporou veřejného zdraví. Budou provádět komplexní šetření v terénu a další činnosti nutné pro zabezpečení ochrany a podpory veřejného zdraví a předcházení vzniku, šíření a omezení výskytu infekčních onemocnění, hromadně se vyskytujících onemocnění, nemocí podmíněných prací a jiných významných poruch zdraví v souladu se zvláštními právními předpisy.

Studijní obor: *Ošetřovatelství ve vybraných klinických oborech*

Navazující magisterské studium studijního programu Ošetřovatelství oboru Ošetřovatelství ve vybraných klinických oborech je dvouleté a navazuje na bakalářské studium v oboru Všeobecná sestra.

Realizace magisterského studijního oboru Ošetřovatelství ve vybraných klinických oborech vychází z potřeby společnosti související s novým pojetím ošetřovatelství v transformujícím se systému zdravotní péče. Změny, které mají vést ke zkvalitnění ošetřovatelské péče, s sebou přináší nové nároky na úroveň vzdělání pracovníků v oboru ošetřovatelství.

Obsah studijního oboru je sestaven tak, aby jeho absolvent byl schopen řídit ošetrovatelské služby na různých úrovních v resortu zdravotnictví, aby byl schopen podílet se na řešení různých výzkumných úkolů a v neposlední řadě, aby byl schopen aplikovat získané vědomosti a dovednosti v praxi a tím zlepšovat kvalitu poskytované zdravotnické péče. Absolventi budou připraveni i pro další rozvoj své vědecké profesní kariéry – pro doktorandské studium v oboru ošetrovatelství.

Studijní program je členěn do modulů. Ze tří povinně volitelných odborných modulů, tj. Ošetrovatelská péče v pediatrii, Ošetrovatelská péče ve vnitřním lékařství, Ošetrovatelská péče v chirurgii, si student zvolí jeden, který pak určuje jeho odborné zaměření.

Studijní obor: *Rehabilitační-psychosociální péče o postižené děti, dospělé a senior*

Navazující magisterské studium studijního programu Rehabilitace oboru Rehabilitační-psychosociální péče o postižené děti, dospělé a seniory je dvouleté a navazuje na bakalářské studium v oboru Rehabilitační-psychosociální péče o postižené děti, dospělé a seniory nebo na příbuzné bakalářské obory, tj. bakalářské obory se zdravotně sociálním zaměřením nebo na bakalářské obory se sociálním zaměřením.

Cílem studijního oboru je připravit erudovaného sociálního pracovníka s teoretickými znalostmi a praktickými dovednostmi v systému koordinované rehabilitace v souladu s evropskými trendy.

Student navazujícího magisterského studia získá interdisciplinární znalosti a dovednosti v oblasti sociální rehabilitace, zdravotnické rehabilitace, pedagogické a pracovní rehabilitace. Absolvent navazujícího magisterského oboru bude vybaven předpoklady pro výkon sociální práce ve státních, soukromých, církevních a v nestátních neziskových organizacích.

Použité zdroje:

Informace o jednotlivých studijních oborech, 2013. *Zsf.jcu.cz* [online]. ©2013 [cit. 2014-02-03]. Dostupné z: http://www.zsf.jcu.cz/cs/vzdelavani-a-studium/studijni-programy-obory-kurzy/copy_of_informace-o-jednotlivych-studijnich-oborech

Příloha č. 2 – Dotazník

Vážený respondent,

jsem studentka ZSF JU a chtěla bych Vás tímto požádat o vyplnění dotazníku, který poslouží k získání podkladů k mé bakalářské práci, jejíž téma je: *"Povědomí studentů ZSF JU o dobrovolnictví v České republice a ve světě"*.

Dotazník je zcela anonymní. Velmi děkuji za spolupráci!

1. Jaké je Vaše pohlaví?

- žena
- muž

2. Jaký je Váš věk?

- 19 -25
- 26 – 30
- 31 – 35
- 36 – 40
- 41 – 45
- 46 a více

3. Jakou formu má Vaše studium?

- bakalářské prezenční
- bakalářské kombinované
- magisterské prezenční
- magisterské kombinované

4. V jakém ročníku studujete?

- 1. ročník
- 2. ročník
- 3. Ročník

5. Jaký obor na ZSF studujete?

- Rehabilitační – psychosociální péče o postižené děti, dospělé a seniory
- Všeobecná sestra
- Ošetřovatelství ve vybraných klinických oborech
- Porodní asistentka
- Radiologický asistent
- Zdravotní laborant
- Ochrana obyvatelstva se zaměřením na CBRNE
- Ochrana veřejného zdraví
- Zdravotnický záchranář
- Speciální pedagogika
- Speciální pedagogika vychovatelství
- Sociální práce ve veřejné správě
- Odborný pracovník v ochraně veřejného zdraví
- Nutriční terapeut
- Fyzioterapie
- Civilní nouzová připravenost

6. Slyšel/a jste o možnosti dělat dobrovolníka a tím pomoci ostatním?

- ano
- ne

7. Víte, kam se obrátit v případě, že byste chtěl/a dělat dobrovolníka?

- ano
- ne

8. Znáte nějaké organizace ve Vašem okolí, které spolupracují s dobrovolníky?

- ano
- ne

9. Slyšel/a jste o možnosti pracovat jako dobrovolník v zahraničí?

- ano
- ne

10. Věděl/a byste, na jakou organizaci se obrátit pokud byste chtěl/a odjet jako dobrovolník do zahraničí?

- ano
- ne

11. Poskytuje ZSF JU dle Vašeho názoru dostatečné množství informací o možnostech dobrovolnické činnosti?

- ano
- ne
- nevím

12. Jaký je podle Vás největší přínos dobrovolnictví?

Zaškrtněte maximálně 3 možnosti

- naplnění potřeby někomu pomáhat
- pocit smysluplné práce
- vhodné vyplnění volného času
- prohloubení znalostí a zkušeností
- posílení sebevědomí
- žádný přínos nemá
- jiný – vypište
- nevím

13. Započil/a jste se někdy do dobrovolnické činnosti?

- ano
- ne

Pokud ano, odpovězte dále na otázku č. 14 a 15

Pokud ne, odpovězte dále na otázku č. 16 a 17

14. V jaké oblasti dobrovolnictví jste pracoval/a nebo stále pracujete?

- životní prostředí
- humanitární oblast
- sociální a zdravotní oblast
- sportovní a vzdělávací činnost
- jiná oblast

15. Z jakého důvodu jste se zapojil/a do dobrovolnické činnosti?

- získávání nových zkušeností
- možnost být užitečný
- zaplnění volného času
- navázání nových přátelství
- jiný důvod – vypište

16. Z jakého důvodu jste se nezapojil/a do dobrovolnické činnosti?

- nedostatek času
- nepracuji bez finančního ohodnocení
- nedostatek informací
- nenapadlo mě to
- zatím jsem neudělal/a první krok
- jiný důvod – vypište

17. Máte v plánu se někdy v budoucnu věnovat dobrovolnictví?

- ano
- ne
- ještě jsem o tom nepřemýšlel/a